...ССР Давлат китоб палатаси
Инв. №
Гос. книжная палата УзССР
13 МАЙ 1985

БУЮК ТАРИХИЙ ҒАЛАБА!

Совет Иттифоқининг Улуғ Ватан урушидаги ғалабаси социализмнинг афзалликларини, унинг жуда катта иқтисодий, социал-сиёсий ва маънавий имкониятларини тўла-тўкис намоён этди. Бу—улуғ Ленин барпо этган Совет давлатининг, энг илғор ижтимоий тузумнинг, социалистик иқтисодий системанинг ғалабаси бўлди.

(КПСС Марказий Комитетининг «Совет халқининг 1941—1945 йиллар Улуғ Ватан урушидаги Ғалабасининг 40 йиллиги тўғрисидаги қарори»дан).

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 106 (19.182). • 1985 йил 8 май, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

Рассом М. Аъламов.

Бугун Москвада Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлади

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси навбатдаги мажлисида Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатлар олий партия ва давлат арбобларининг 1985 йил 26 апрель куни Варшавада бўлиб ўтган учрашувида совет делегациясининг иш якунларини кўриб чиқиб, тўла-тўкис маъқуллади.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси шуни қайд этиб ўтдики, дўстлик ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган бу учрашув социалистик ҳамдўстлик мамлакатларини янада жипслаштириш, уларнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини кучайтириш, тинчликсевар ташқи сиёсий йўлни изчиллик билан ўтказиш учун ғоят муҳим аҳамиятга эгадир. Варшава Шартномасининг амал қилиш муддатини узайтиришга якдиллик билан қарор қилинганлиги қардош иттифоқчи давлатлар хавфсизлигини мустаҳкамлашга, Европада ва бутун дунёда тинчликни сақлаб қолиш ҳамда мустаҳкамлашга қўшилган янги катта ҳисса бўлди. Социалистик мамлакатларнинг сиёсий, иқтисодий, социал-маданий ва ҳарбий соҳалардаги ҳамкорлигини муттасил чуқурлаштириб бориш бундан буён ҳам Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Совет давлати сиёсатининг ажралмас қисми бўлиб қолади.

Сиёсий бюро мажлисида «ГАЗ» ишлаб чиқариш бирлашмасини техника билан қайта қуроллантириш тадбирлари муҳокама қилинди. Шу тадбирларда Горький автомобиль заводининг ишлаб чиқариш базасини замонавий юқори унумли машина-ускуналарни, шу жумладан қайта созланадиган технология комплексларини, автомат тарзда бошқариладиган линияларни, махсус станоклар ва приборларни жорий этиш асосида янгилаш кўзда тутилади. Белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши юк автомобиллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, меҳнат унумдорлигини ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини анча ошириш, йиғув ишлари ва бошқа ишларга меҳнат сарфини камайтириш имконини беради. Бирлашма ходимлари учун уй-жой бинолари, соғлиқни сақлаш, савдо ва социал-маданий объектлар қурилишини кўпайтириш ҳам планлаштирилмоқда.

Сиёсий бюро нефть ва газ қидириш борасидаги геология-разведка ишларини кучайтириш программасини маъқуллади. Ушбу программага мувофиқ ўн иккинчи беш йилликда янги пармалаш, геофизика ва ҳисоб техникасидан, конларни қидириш ва разведка қилиш оқилона методларидан кенг фойдаланиш асосида чуқур пармалаш ишлари ҳажми анча кўпайтирилади. Бу эса геология-разведка ишлари самарадорлигини ошириш, нефть ва газ саноатининг хом ашё базасини мустаҳкамлаш имконини беради. Кадрларни тайёрлашга, геолог-разведкачиларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга, ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштиришга, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишга алоҳида эътибор берилмоқда.

КПСС Марказий Комитети нонни ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини сарфлаш юзасидан белгиланган тартибга риоя этилиши учун талабчанликни кучайтириш тўғрисида қарор қабул қилди. Қарорда қайд этиб ўтилганидек, партия ва совет органлари, министрликлар ва идоралар контролликни бўшаштириб юборганликлари натижасида кейинги вақтларда озиқ-овқат ресурсларидан фойдаланиш тартибини бузиш, колхозлар, совхозлар ва аҳоли чорва молларни боқиш учун савдо тармоқларидан нон ва бошқа маҳсулотларни кўплаб харид қилиш ҳоллари тез-тез содир бўлиб турибди. Кўпгина жойларда партия ташкилотлари нонни исроф этиш фактларига тоқат қилиб келмоқдалар, уларга нисбатан муросасизлик вазиятини вужудга келтирмаяптилар, аҳоли ўртасида тушунтириш ишларини суст олиб бормоқдалар. Бу ҳол катта маънавий ва моддий зиён етказмоқда ва чорвачиликни ривожлантиришнинг умумий вазифаларига жавоб бермаяпти. Сиёсий бюро тегишли партия ва совет органларига, министрликлар ва идораларга озиқ-овқат маҳсулотлари сарфлашда тегишли тартиб ўрнатиш, савдо қоидаларига қатъий риоя этилишини таъминлаш, овқат маҳсулотларини исроф қилиш фактларига қатъиян чек қўйиш вазифасини топширди.

Айни вақтда аҳолига сотиш учун ажратиладиган омихта ем сотилиши устидан контролликни кучайтириш ҳамда гражданларнинг шахсий мулки бўлган чорва молларни ем-хашак билан таъминлашда ёрдам бериш тадбирлари белгиланди.

Сиёсий бюро коллектив боғдорчилик ва полизчиликни янада ривожлантириш билан боғлиқ баъзи масалаларни кўриб чиқди. Бунда шу нарса таъкидландики, коллектив боғдорчилик ва полизчилик ишчи ҳамда хизматчиларнинг, пенсионерларнинг кўпгина оилалари учун бўш вақтдан оқилона фойдаланиш формаси, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари олишнинг қўшимча манбаи бўлиб қолди. Аммо бир қанча республикалар, ўлкалар ва областларда коллектив боғдорчилик ва полизчилик билан шуғулланишни истаётган меҳнаткашларнинг талаб-эҳтиёжлари ҳозирча тўлиқ қондирилаётгани йўқ. Шу муносабат билан 1986 йилдан бошлаб моддий-техника ресурслари ажратилишини кўпайтириш, коллектив боғлар учун ер ажратилиши ва уларнинг обод қилинишини таъминлаш, боғдорчилик ширкатлари ҳамда полизчилар коллективлари аъзоларига транспорт, савдо ва маиший хизматни ташкил этишни яхшилаш белгиланди. Шу билан бир вақтда боғдорчилик ширкатлари фаолиятининг белгиланган тартибига қатъий риоя этиш ҳамда улардан дачалар қуриш, юлғичлик ва бойлик орттириш учун фойдаланилишига йўл қўймаслик зарурлигига эътибор жалб қилинди.

М. С. Горбачев ва А. А. Громико ўртоқларнинг Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Корея Халқ Демократик Республикаси маъмурий кенгаши Бош министрининг ўринбосари, ташқи ишлар министри Ким Ен Нам билан ўтказган суҳбатлари тўғрисидаги ахбороти муҳокама қилинди. Сиёсий бюро бўлиб ўтган фикрлашувлар икки томонлама муносабатларни янада мустаҳкамлашга, Корея ярим оролида, Осиё ва бутун дунёда тинчлик ҳамда хавфсизлик манфаатларини кўзлаб СССР билан КХДР ўртасидаги ҳамкорликни чуқурлаштиришга хизмат қилажагини қайд этиб ўтди. АҚШнинг Осиё — Тинч океан регионидаги милитаристик сиёсатига, Вашингтон — Токио — Сеул ҳарбий-сиёсий блоки тузилишига, Ғарб давлатларининг КХДР тинчликсевар ташаббусларига тўсқинлик қилиш йўли билан Кореянинг парчаланганлигини мустаҳкамлаш йўлидаги уринишларига қаршилик кўрсатиш борасида биргаликдаги куч-ғайратларни давом эттириш муҳимлиги таъкидланди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачев ва бошқа Совет раҳбарларининг Никарагуа президенти, Сандиночилар миллий—озодлик фронти миллий раҳбарлигининг аъзоси Д. Ортега бошчилигидаги Никарагуа делегацияси билан учрашуви якунларини муҳокама қилди. Бунда Совет Иттифоқи Никарагуа халқининг ўз ватани озодлиги ва мустақиллиги учун олиб бораётган фидокорона кураши билан бирдам эканлиги яна тасдиқланди. АҚШ маъмурияти давлатлараро муносабатларнинг ҳамма эътироф этган нормаларини қўпол равишда поймол этиб, Никарагуа халқига қарши кенг миқёсдаги иқтисодий агрессияни амалга ошираётган, давлат терроризми сиёсатини ўтказаётган ва шу мамлакатга қарши эълон қилинмаган урушни кенгайтираётган ҳозирги пайтда Никарагуани қўллаб-қувватлаш ва Марказий Америкадаги вазиятни сиёсий жиҳатдан адолатли бартараф этиш манфаати йўлидаги ҳаракатларни кучайтириш аҳамияти яна ҳам кўпроқ ортиб бораётганлиги таъкидланди. Ташқаридан ҳеч кимнинг ҳукмисиз ва аралашувисиз эркин демократик, мустақил ривожланишдан иборат ўз ҳуқуқини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган Никарагуа билан халқаро бирдамлик эндиликда халқлар тинчлиги, озодлиги ва суверенитети йўлидаги, халқаро ҳуқуқ-тартибот ва БМТ Уставининг энг асосий принципларига риоя этиш йўлидаги муштарак курашнинг ажралмас қисмидир.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида иқтисодий ва социал сиёсатга, социалистик ва бошқа дўст мамлакатлар билан ҳар томонлама ҳамкорликни мустаҳкамлашга, уларнинг планетамизда тинчлик ва тараққиёт йўлидаги актив курашига оид бошқа баъзи масалалар кўриб чиқилди.

Буюк Британия Бош министри

Маргарет ТЭТЧЕР жаноби олияларига

Муҳтарама Бош министр хоним,

Шонли юбилей— иккинчи жаҳон урушида гитлерчилар фашизми устидан қозонилган Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги кунида Совет Иттифоқида гитлеризмга қарши коалициядаги давлатларнинг жанговар ҳамдўстлигини самимият билан эслайдилар, мамлакатларимиз шу коалициянинг қатнашчилари бўлган эдилар. Инсониятни фашизм истибдодидан қутқариш учун жуда катта куч-ғайрат сарфлаган ва кўпдан-кўп қурбонлар берган совет халқи Ғалабага эришишга бирталай ҳисса қўшган Британия халқининг мардлигига ҳурмат билан қарайди.

Қирқ йилдан буён Европа диёрида тинчлик ҳукм сурмоқда. Европада урушдан кейин вужудга келган территориал-сиёсий реалликларга асосланиб Қрим ва Потсдам конференцияларининг қарорларида белгилаб берилганидек, Хельсинки Якунловчи актида тасдиқланганидек, қитъадаги хавфсизлик, тинчлик ва ҳамкорлик негизларини бундан буён ҳам сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш муҳимдир.

Мамлакатларимизнинг халқлари бошдан кечирган воқеаларнинг тажрибаси уруш бошланмасидан аввал унга қарши курашиш кераклигидан дарак беради. Янги жаҳон урушининг олдини олиш учун халқлар ўртасида ишонч ва ҳамжиҳатлик муҳити, ядро қуроллари хатарли кўпайишини тўхтатиш, космоснинг ҳарбийлаштирилишига йўл қўймаслик, жаҳон узра таҳлика солиб турган уруш хавфини даф қилиш учун барча давлатлар изчиллик билан куч-ғайрат сарфлашлари зарур. Совет Иттифоқи шу олижаноб мақсадларга эришишда гитлеризмга қарши коалициядаги ўзининг собиқ иттифоқчиси — Буюк Британия билан ҳамкорлик қилишга тайёр.

Бош министр хоним, шу унутилмас кунда Буюк Британия халқига тинчлик ва равнақ истаб билдирилган самимий тилакларни қабул этгайсиз.

М. ГОРБАЧЕВ.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси
Марказий Комитетининг Бош секретари

М. С. ГОРБАЧЕВ жаноби олийларига

Муҳтарам Горбачев жаноблари,

Европада иккинчи жаҳон уруши тугаганлигининг 40 йиллиги кунида биз орқага назар ташлаб, мамлакатларимизда умумий иш учун жанг қилган кишиларнинг қаҳрамонлигига ифтихор ва миннатдорчилик туйғуси билан муносиб баҳо берсак ва бошдан кечирилган даҳшатли азоб-уқубатларни қайғу билан эсга олсак одилона иш бўлур эди. Шу муносабат билан биз Британиядагилар ғалабага эришиш пайтида кўзланган озодлик ва адолат қадриятларига содиқлигимизни яна эълон қиламиз.

Шу 40 йил тажрибаси хавфсизлик ва мустаҳкам тинчликка ўзаро интилишимизни эътироф этиб, иккала мамлакатимиз ва халқимиз ўртасидаги яхшироқ ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик иши учун сабр-тоқат билан реалистик ҳаракат қилиш йўлидаги куч-ғайратларимиз ҳаётий муҳимлигини уқтириб турибди.

Шу маврутдан фойдаланиб, мазкур юбилей кунида Сизга ва совет халқига энг яхши тилакларимни изҳор этаман.

Ҳурмат ила

Маргарет ТЭТЧЕР.

ЕР ЮЗИДА ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛИШ УЧУН

Генерал-полковник
Н. И. ПОПОВ
Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг қўмондони

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ, қардош социалистик ҳамдўстликнинг меҳнаткашлари, бутун прогрессив инсоният шонли санани — Улуғ Ватан урушидаги Ғалабанинг 40 йиллигини тантанали нишонламоқдалар. Фашизм устидан ғалабамизни улар социализмнинг енгилмас кучи, унинг империалист агрессорлар хавфли режаларини барбод этишга, инсониятни янги жаҳон уруши хавфидан халос қилишга бўлган қатъияти, деб ҳисоблайдилар.

Ғалаба куни — биз учун энг қадрли ва қимматли байрамлардан биридир. У совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари мангу жасоратининг улуғворлиги рамзидир. У жанговар ва меҳнат анъаналарини авайлаб асраш ва кўпайтириш, Ватанимизнинг мудофаа қобилиятини ҳар томонлама мустаҳкамлаш зарурлигини эслатиб турувчи хотирадир.

Мамлакатимиз бу йил Ғалаба байрамини КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель Пленуми қарорлари, партиянинг навбатдаги XXVII съездига тайёргарлик муносабати билан вужудга келган сиёсий ва меҳнат кўтаринкилиги вазиятида кутиб олмоқда. Мамлакат ҳозир Улуғ Ватан урушининг ҳамма қатнашчиларини, фронтда ва мамлакат ичкарисида Ғалабага замин яратган ва уни қўлга киритган кишиларни шарафламоқда. КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг уруш қатнашчилари ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисидаги қарори, шунингдек, СССР Олий Совети Президиумининг Ватан уруши орденлари ва юбилей медаллари билан фронтчиларни мукофотлаш тўғрисидаги Фармони улар тўғрисидаги ғамхўрликнинг ифодасидир.

Ғалаба куни Ватан озодлиги ва бахт-саодати учун жангларда мардларча ҳалок бўлган халқимиз ўғил ва қизларининг муқаддас хотираси олдида бош эгамиз. Уларнинг мангу жасорати ҳозирги ва келажак авлодлар учун ҳамиша мардлик, матонат ва қаҳрамонлик намунаси бўлиб қолаверади.

Герман фашизми бошлаган уруш жаҳон империализми зарбдор кучларининг дунёда биринчи ишчи-деҳқонлар давлатига қарши энг йирик ҳуружи бўлди. Синфий нафратдан кўзи қонга тўлган Ғарбнинг империалистик давлатлари мамлакатимизга қарши жон-жаҳдлари билан ягона фронтни вужудга келтира бошладилар. Фашистлар агрессиясини СССРга қарши йўналтириш учун бутун куч билан ҳаракат қилган АҚШ, Англия ва Франция гитлерчилар тўдасига ҳар нарсада ён босдилар.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати империализм кучлари билан олишув муқаррар эканлигини олдиндан кўра билиб, мамлакатни ва совет халқини агрессорларга зарба беришга қатъият билан тайёрлай бошладилар. Ленинча социализм қурилиши планининг амалга оширилиши СССРнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди. Мамлакат индустрлаштирилганлиги, қишлоқ хўжалиги коллективлаштирилганлиги, маданий революция, миллий масаланинг адолатли ҳал этилганлиги Ватанимизни қудратли давлатга айлантирди. Совет жамиятининг маънавий-сиёсий бирлиги қарор топди, халқлар дўстлиги мустаҳкамланди.

Урушдан олдинги йилларда мудофаа саноатини ривожлантириш, Армия ва Флотни мустаҳкамлаш, уларни янги жанговар техника ва қурол-яроғлар билан таъминлаш борасида катта тадбирлар амалга оширилди. 1941 йил июнига келиб, Қизил Армиянинг сони 5 миллион кишидан ошган эди. Бироқ, мамлакатимиз мудофаасини мустаҳкамлаш тадбирларининг ҳаммасини тўла амалга ошириб бўлмади, бу ишларни бажаришга гитлерчилар Германиясининг мамлакатимизга ҳужуми халақит берди.

Душман ҳужум қилмаслик тўғрисидаги шартномани бузиб, 1941 йил 22 июнда СССРга жуда катта куч билан хиёнаткорона ҳужум қилди. У қисқа муддатли ёзги кампания давомида урушни ўз фойдасига ҳал қилишни, Совет давлатини йўқ қилиб ташлаб, территориямиз ва бойликларимизни қўлга киритишни, совет халқини қулга айлантириш ва қириб ташлашни кўзлаган эди. Душман ўз аскарлари ва техникаси жиҳатидан катта устунликка эга бўлиб, урушнинг дастлабки босқичида стратегик ташаббусни қўлга олишга ва мамлакат ичкарисига бостириб киришга муваффақ бўлди.

Ана шундай оғир пайтда Коммунистик партиянинг илҳомбахш, ташкилотчилик ва раҳбарлик роли бутун улуғворлиги билан намоён бўлди. Партия жиддий хавф пайдо бўлгач, душманга қарши курашнинг жанговар программасини қабул қилди, бу программа 1941 йил 29 июндаги директивада баён қилиб берилган эди. Партия Марказий Комитети ва ҳукумат бу директивада урушнинг сиёсий мақсадларини ва унга эришиш йўлларини белгилаб берди, совет кишиларини хавфнинг нақадар жиддийлигини англаб етишга, ҳамма ишни ҳарбий изга солишга чақирди. Мамлакатда бутун ҳокимият И. В. Сталин раислигидаги Давлат мудофаа комитети қўлида мужассамлашди. Ана шу даврда партиянинг асосий куч-ғайрати Қуролли Кучларни мустаҳкамлашга, халқ хўжалигини ҳарбий изга кўчириб, қайта қуришга, душманнинг орқа томонида партизанлик ҳаракатини ривожлантиришга қаратилган эди.

Айниқса, кўп миллионли Армияни вужудга келтириш жараёни тез давом этди. Янги қўшилмалар ва қисмлар тузилди, резервлар ҳарбий ишга ўргатилди. Армия ва Флотда партия ташкилотлари мустаҳкамланди. Бу ташкилотларга урушнинг дастлабки 6 ойи ичида 1,1 миллион коммунист ва 2 миллиондан зиёд комсомол аъзоси келиб қўшилди.

УРУШНИНГ биринчи кунлариданоқ Ўрта Осиё ҳарбий округи фронт учун жанговар резервлар тайёрлаш масканига айланди. 1941 йил декабридан 1942 йилнинг мартигача бўлган вақтнинг ўзидагина Ўзбекистонда 14 та миллий қўшилма тайёрланди.

Марказдан кўчириб келтирилган саноатни қайта жойлаштириш соҳасида мислсиз катта ишлар амалга оширилди. 1941 йилнинг иккинчи ярми давомида мамлакатнинг шарқий районларига 1523 та йирик корхона кўчириб келтирилган, ўн миллиондан ортиқ киши эвакуация қилинган эди. Ўзбекистон ССР тезда ҳарбий маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтди. 1941 йил охирига келиб, республикадаги 300 та завод ва фабрика Қизил Армия учун қурол-яроғ, ўқ-дори ва кийим-кечак ишлаб чиқара бошлади.

«Ҳамма нарса фронт учун, ҳамма нарса Ғалаба учун!» — совет кишилари ана шу шиор остида яшадилар, жанг қилдилар ва ишладилар. Баренц денгизидан Қора денгизгача бўлган жуда катта фронтда Қизил Армиянинг жангчилари, мамлакатимиз барча халқларининг фарзандлари фашист босқинчилари йўлига кўкракларини қалқон қилдилар. Улар душманга шундай қаттиқ қаршилик кўрсатдиларки, бундай қаршиликни душман Ғарбий Европадаги бирорта мамлакатда ҳам учратмаган эди. Июль ойининг ўртасига келиб душман юз минг кишисидан ажради, 1284 самолёт, уруш бошланган вақтдаги танкларнинг ярмидан кўпроғидан жудо бўлди.

Москва остонасидаги тарихий жанг уруш дастлабки даврининг ҳал қилувчи воқеаси бўлди. Бу ерда гитлерчилар армиясининг енгилмаслиги тўғрисидаги афсона чиппакка чиқарилди. Волгадаги қалъа — Сталинград душман учун енгилмас кучга айланди, Сталинград бўсағасида фақат Улуғ Ватан урушида эмас, бутун иккинчи жаҳон урушининг боришида туб бурилишга эришилди. 1943 йил ёзида Курск ёйидаги ажойиб ғалаба ва совет қўшинларининг Днепр дарёсига чиқиб бориши фашистлар Германиясини амалда ҳалокат ёқасига келтириб қўйди. Стратегик ташаббус тўла равишда совет қўмондонлиги қўлига ўтди. Совет қўшинлари бундан кейин ҳам бир қанча йирик ғалабаларга эришиб, гитлерчи босқинчиларни Украина, Белоруссия, Молдавия, Болтиқбўйидан, Заполярьедан қувиб чиқардилар ва совет тупроғини фашист газандалардан тўла тозаладилар.

Совет жангчилари Европа халқларини фашизм қуллигидан озод қилиш учун ҳам ўз жонажон ерлари учун жангларда бўлгани каби қаҳрамонлик ва мардлик билан жанг қилдилар. 1945 йил баҳорида душманнинг ўз ини — Берлинда қақшатқич тор-мор қилиниши Қизил Армия ҳалоскорлик миссиясининг якунловчи воқеаси бўлди. Бир неча ойдан сўнг эса қўшинларимизнинг зарбаси билан японларнинг деярли бир миллионли Квантун армияси тор-мор қилинди.

(Давоми иккинчи бетда).

СОВЕТ ХАЛҚИНИНГ

1945-1985

ЕР ЮЗИДА ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛИШ УЧУН

(Боши биринчи бетда).

Кўп халқларнинг куч-ғайрати билан гитлерчилар фашизми ва япон милитаризми устидан ғалаба қозонилди. Бироқ урушнинг асосий оғирлиги бизнинг мамлакатимиз елкасига тушди. Мамлакатимиз фашистлар Германияси ва милитаристик Японияни тор-мор келтиришда ҳал қилувчи роль ўйнади. Ғалаба йўлида 20 миллион совет кишиси ўз ҳаётини қурбон қилди. Урушда АҚШ 405 минг кишидан, Англия 375 минг кишидан ажради.

Бугунги кунда буржуазия пропагандаси Совет Иттифоқининг урушдаги ролини, унинг Ғалабага ҳиссасини камайтириб кўрсатишга, фактларни бузиб кўрсатиб, Ғалабага эришишда асосий хизмат қилган Америка ва Англия армияларидир, деб исботлашга уринмоқда. Бу уйдирмаларни тарихий фактлар бутунлай рад этади. Кутиб туриш стратегиясини ўтказиб, 1944 йилдагина иккинчи фронтни очган АҚШ билан Англиядан фарқли равишда СССР урушнинг бошидан охиригача тўла куч билан кураш олиб борди. Совет — Герман фронтида душманнинг 607 дивизияси яксон қилинди, ҳолбуки, бутун уруш давомида инглиз — америка қўшинлари 176 дивизияни, уларнинг кўпроқ қисмини урушнинг сўнгги кунларида асирга олиш йўли билан яксон қилган эдилар. Совет қўшинлари душман қуролярoғлари ва жанговар техникасининг 75 процентга яқинини яксон қилдилар.

Улуғ Ватан урушида совет халқининг ғалабаси социализмнинг афзалликларини, унинг жуда катта иқтисодий, социалсиёсий ва маънавий имкониятларини тўла-тўкис намоён қилди. Бу — социалистик ижтимоий ва давлат тузумининг, унинг иқтисодий системасининг ғалабаси эди.

СОВЕТ халқи Ғалабанинг асосий ижодкоридир. У қаттиқ синовлардан ва қийинчиликлардан шараф билан ўтди, коммунизм идеалларига чексиз садоқатини, ватанпарварлиги ва онглилигини, Ватанни сўнгги томчи қони қолгунга қадар ҳимоя қилишга тайёр эканлигини кўрсатди. Совет халқи жангда ва меҳнатда илгари мисли кўрилмаган оммавий қаҳрамонлик, мардлик ва жасорат намуналарини намойиш қилди. А. Матросов жасоратини 300 дан ортиқ жангчи такрорлади. Н. Гастелло жасорати 350 мартадан кўп такрорланди.

Совет ватанпарварларининг душман орқа томонидаги кураши Улуғ Ватан урушининг умумхалқ характеридан ёрқин далолатдир. Душманнинг орқа томонида бир миллиондан зиёд партизан ва яширин иш олиб борувчилар ҳаракат қилдилар.

Жанговар жасорати учун 7 миллиондан ортиқ совет жангчиси ва мамлакат ичкарисидаги 204 минг меҳнаткаш орден ва медаллар билан мукофотланди. 11,5 мингдан зиёд киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига, 198 киши эса Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди.

Кўп миллатли совет халқининг дўстлиги уруш синовларидан шараф билан ўтди. Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам улуғ жангнинг жанговар солномасига шонли саҳифалар битдилар. Улар душманга қарши мардона жанг қилдилар, мамлакат ичкарисида муносиб меҳнат қилдилар. Республика ҳарбий хўжаликни ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. Уруш йилларида Ўзбекистон кўп миқдорда авиамоторлар, авиабомбалар ва снарядлар етказиб берди, 4,8 миллион тонна пахта етиштирди. Республика меҳнаткашлари мудофаа фондига жами 4 миллиард сўмликдан ортиқ пул ва қимматбаҳо буюмларни топширдилар.

Ватан учун жангларда мардлиги ва жасорати учун Ўзбекистоннинг 120 мингдан ортиқ ўғил-қизи Совет Иттифоқининг орден ва медаллари билан мукофотланди, 282 жангчига Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Уруш совет солдат ва офицерларининг мислсиз жанговар маҳоратини, ҳарбий фанимиз ва санъатимизнинг илғор ижодий характерини, совет қуролининг устунлигини ишончли тарзда намойиш этди. Атоқли ҳарбий бошлиқлар ва ҳарбий саркардалар авлоди ўсиб етишди.

Коммунистик партия мамлакатни ягона жанговар лагерга бирлаштирди, совет кишиларини илҳомлантирди, уларни ғалабага мутлақ ишонч билан қуроллантирди. Коммунистлар урушнинг энг фидокор солдатлари ва ғалабанинг ташкилотчилари бўлдилар. «Коммунистлар, олға!» — бундай алангали даъватни эшитган партия аъзолари биринчи бўлиб ҳужумга кўтарилишар, кишиларни жасоратга, душман устидан ғалаба қозониш йўлида фидокорликка руҳлантирар эдилар. Партия ўз сафларининг катта қурбонлар беришига қарамай, уруш йилларида анча ўсди, Уруш ҳаракатларининг охирида коммунистларнинг 60 проценти Армия сафида эди.

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ фашистлар Германияси устидан ғалабаси социализмни енгиб, тарихни орқага буриб юборадиган куч дунёда йўқ эканлигини кўрсатди. Бу ғалаба Европа ва Осиёдаги бир қанча мамлакатларда революция зафари учун қулай шарт-шароитлар вужудга келтирди. Жаҳон социализм системаси ташкил топди. Фашизмнинг тор-мор келтирилиши миллий-озодлик ҳаракатининг қудратли ривожланишига туртки бўлди ва бу ҳаракат мустамлакачилик системасининг барбод этилишига олиб келди. Уруш натижасида империализмнинг позициялари жиддий бўшашди ва жаҳон майдонида кучлар нисбати тараққиёт ва социализм кучлари фойдасига тубдан ўзгарди.

Улуғ Ватан урушининг сабоқларидан энг муҳими шуки, урушга қарши ҳали у бошланмасдан олдин курашмоқ керак. КПСС, Совет давлати тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатни қатъият ва изчиллик билан ўтказиб келмоқдалар. Совет Иттифоқи ўзининг ўртача олисдаги ракеталарини жойлаштиришни ва Европада бошқа жавоб чораларини амалга оширишни тўхтатиб қўйганлигини эълон қилганлиги ана шундан далолат бермоқда.

АҚШ маъмурияти бошқача сиёсатни — рақобатчилик сиёсатини ўтказмоқда. Вашингтонда буни яширмай куч ишлатишга, Совет Иттифоқи устидан ҳарбий устунликка эришишга уринмоқдалар. АҚШнинг космосни ҳарбийлаштириш ҳаракатлари, ГФР ва Японияда реваншизм ва милитаризм кучайиб бораётганлиги жиддий ташвиш туғдирмоқда. АҚШ ва унинг НАТОдаги иттифоқчиларининг уруш таҳликасини кучайтираётганлиги Ватанимизнинг мудофаа қобилиятини, Совет Қуролли Кучлари ва бу йил биз 30 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўраётган Варшава Шартномаси мамлакатлари жанговар қудратини мунтазам мустаҳкамлаб боришни талаб қилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумида ана шу масалалар партиянинг диққат марказида бўлиши, СССР Қуролли Кучлари Ватанимизни, унинг иттифоқчиларини мустаҳкам ҳимоя қилиш учун ҳамма зарур нарсаларга эга бўлиши, ҳеч ким бизни ғафлатда қолдирмаслиги учун бундан буён ҳам куч-ғайратимизни аямаслигимиз яна таъкидлаб ўтилди.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг Қуролли Кучлари жангчилари Ғалабанинг шонли юбилейини жанговар меҳнатда янги ютуқлар билан кутиб олмоқдалар. Улар жанговар маҳоратларини изчиллик билан такомиллаштирмоқдалар, ҳарбий техникани пухта ўрганмоқдалар, интизомни мустаҳкамламоқдалар.

Округ олдида турган мураккаб ва масъулиятли вазифаларни ҳал этишда жангчиларнинг Ўзбекистон меҳнаткашлари билан тобора мустаҳкамланиб бораётган дўстлиги катта роль ўйнайди. Бу алоқалар Армия ва халқ бирлигини мустаҳкамлашга баракали таъсир ўтказмоқда.

Улуғ Ватан уруши қаҳрамонларининг муқаддас хотираси, ўз ҳаётларини қурбон қилиб, социалистик Ватанни ҳимоя қилган, ҳозирги тинч, осойишта, бахтли ҳаётимизни таъминлаган кишилар олдидаги қарзимиз ҳар бир совет кишисидан юксак даражада ҳушёр бўлишни, ғайрат билан ижодий меҳнат қилишни, ташаббускорлик, уюшқоқлик ва интизомни талаб қилмоқда. Олға ҳаракатимиз суръатларининг тезлашуви, Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлаш, Ер юзида тинчликни сақлаб қолиш ана шунга боғлиқ.

(ЎзТАГ).

Ғалаба—тарихгина эмас, шу билан бирга ҳозирги кун ҳамдир. Биз эга бўлган нарсаларнинг ҳаммаси икки санадан бошланади. Биринчиси Октябрь революциясидан, иккинчиси эса Ғалаба кунидан кейин бошланган.

М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитетида Улуғ Ватан уруши ветеранлари билан учрашувда сўзлаган нутқидан.

Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги арафасида Улуғ Ватан уруши ветеранлари республикамиз пойтахтидаги 192-мактаб ўқувчилари меҳмони бўлишди. Улар она-Ватанимиз озодлиги ва мустақиллиги, халқлар бахт-саодати йўлида душманга қарши олиб борилган жанглар ҳақида, совет солдатларининг мислсиз жасорати тўғрисида ҳикоя қилдилар.

Суратда: Улуғ Ватан уруши иштирокчиларидан Ғ. Ўтабоев ва И. Мироненко ўқувчилар даврасида.

Ҳ. Шодиев фотоси.

ФАКТЛАР... РАҚАМЛАР

- **Ўзбекистонга 12 олий, 52 ўрта махсус ўқув юрти кўчириб келтирилди.**
- **Уруш йилларида эвакуация қилинган 200 мингдан кўпроқ бола республикамизда бошпана топди.**
- **1943 йили Ўзбекистон территориясида 153 та, 1945 йили 242 та болалар уйи барпо этилди. Уларда ота-онасиз қолган 31,5 минг бола тарбияланарди.**
- **Уруш йилларида мамлакатимиз аҳолисидан давлат бюджетига ҳаммаси бўлиб 270 миллиард сўм пул ўтказилди.**
- **Ўзбекистонликлар фронтга кўплаб самолёт ва авиамотор, миллионлаб авиабомба, снаряд ва миналар етказиб бердилар. 4,8 миллион тонна пахта, 1,2 миллион тонна дон етиштирдилар. Уруш йилларида 4 миллиард сўмдан зиёд пул, давлат заёмлари облигациялари, қимматбаҳо буюмлар ва ноёб металларни мудофаа фондига топширдилар.**
- **Уруш йилларида 7 миллиондан кўпроқ жангчи ва фронт ортидаги 204 минг меҳнатчи орден ва медаллар билан тақдирланди. 11,5 мингдан кўпроқ киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони, 198 киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлди. Пиёда аскарлардан А. К. Панкратов, В. В. Васильковский ва А. Матросовнинг жасорати Улуғ Ватан уруши йилларида 300 мартадан, ўчувчи Н. Ф. Гастеллонинг жасорати эса 350 мартадан ортиқ такрорланди.**

ЖАНГЧИЛАР СУЛОЛАСИ

Идрис ота Богданов бирин-кетин етти фарзандини фронтга кузатди. Ҳа, бир оиладан етти ўғил: Ёқуб, Шигап, Шазам, Абдусалом, Закарья, Абдусамад ва невараси Кашаф Ватан ҳимоясига отланди. Етти баҳодирдан иккитаси: Ёқуб, Закарья фронтда ҳалок бўлди. Шигап Курскда, Шазам Шимолий фронтда, Абдусалом Болтиқ бўйида, Абдусамад Украинада, Кашаф эса 1-Белоруссия фронтида гитлерчилар билан мардона жанг қилиб, оилага қайтиб келди.

Қуйида жангчилар сулоласининг кенжа фарзанди Кашаф Богдановнинг жанговар ҳаётидан лавҳа ўқийсиз.

У 1943 йил октябрь ойида армия сафига чақирилди. Ҳарбий тайёргарликдан ўтгандан кейин 1-Белоруссия фронтига жўнатилди. У моторлаштирилган ўқчи бригадада хизмат қилди. Армия генерали К. К. Рокоссовский қўмондонлик қилган 1-Белоруссия фронтининг қўшинлари Бобруйск томонда эди. Белоруссияда гитлерчиларнинг Витебск, Орша ва Могилев группировкаларини бир вақтнинг ўзида тор-мор келтириш учун қизғин тайёргарлик кўрилаётганди. Кашаф шофер сифатида қурол-аслаҳа, ўқ-дори, ёнилғи тўплаш операциясида қатнашди.

Белоруссия фронтини ўрмонлар, ботқоқликлар ажратиб турарди. Кашаф ана шу ботқоқлик, ўрмонлардан зўр машаққат билан фронтга ўқ-дори, озиқ-овқат олиб ўтарди. У навбатдаги рейсдан қайтаётганди. Ўрмондан кенг ялангликка чиққанда тўсатдан ҳаво ҳужуми бошланди. Кабина эшигига урилиб кучсизланган ўқ Кашафнинг чап оёғига тегди. Тизза қопқоғининг тепароғи оғир яраланди. У бир амаллаб санитария қисмига етиб олди.

Ёш жангчи уч ой дала госпиталида ётиб чиққач, 2-Белоруссия фронтига юборилди, 40481 ҳарбий қисмда хизмат қилди. Ҳал қилувчи жангларда иштирок этди. Кенигсбергни олишда, Германия территориясидаги жангларда қатнашди. Гитлерчилар Германияси таслим бўлиб, рейхстаг устига Ғалаба байроғи ўрнатилган вақтда Кашаф хизмат қилган ҳарбий қисм Берлинга яқинлашиб қолган эди.

Шундан кейин Улуғ Ватан урушининг III группа инвалиди Кашаф Богданов ҳарбий хизматдан қайтди. Унинг кўксида «Жанговар хизматлари учун», «Германия устидан ғалаба учун» каби 9 та жанговар медаль бор эди.

Урушдан кейин ҳам К. Богданов шофер бўлиб ишлаб, халқ хўжалигини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келмоқда.

Ҳаётнинг оғир синовларини бошидан кечирган К. Богданов ҳали бардам. У ўз фарзандларини меҳнатсевар, одобли қилиб ва севикли Ватанга садоқат руҳида тарбияламоқда.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

БОНГ УРАДИ ДУНЁ ҚЎНҒИРОҚЛАРИ

Эркин ВОҲИДОВ,
Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати.

Ташқари қирқ саккиз даража.
«Боинг»
Бомбай парвозига турар эди тахт.
— Жаноб, юкингизни бу жойга қўйинг,
Ўзингиз бу ердан ўтинг, марҳамат.
Узун милтиқ осган соқчилар огоҳ,
Бамисли локатор кўз-қулоқлари.
Безовта чириллаб қолди-ку ногоҳ
Электрон назорат қўнғироқлари.
Ҳамроҳим ҳижолат.
Бошин тебратиб —
Чала инглизча узр айта-айта
Сўнгги чақагача чўнтак бўшатиб
Магнит қопқасига йўл олар қайта.
Лекин қўнғироқлар тинчиса қани,
Таҳликали ёнар яшил чироқлар.
— Нима яширгансиз, шоир оғайни, —
Ҳазил қилишади йўлдош ўртоқлар.
Полисменга эса ҳазил бегона
Пайпаслаб тинтувга бошлар бадгумон.
Ҳеч нарса топилмас,
Чироқ эса ёнар.
Нозир елка қисар, соқчилар ҳайрон.
Шунда таржимонга дер кекса шоир:
«Тушунтир,
Ҳеч нарса беркитганим йўқ.
Сергак аппарати илғаган темир
Кўкрагим остида қолиб кетган ўқ!
Қирқ йил яшаяпман ўша ўқ билан
Борлигин эслатар баҳор чоғлари...
Қайси юртга қадам қўймай, дафъатан
Бонг урар назорат қўнғироқлари.
У менга Будапешт жангидан ёдгор,
Уруш ўчмас қилиб қолдирган дастхат.
Айб, узр на даркор,
Афсус на даркор,
Бизга ачинмасин,
Ишонсин фақат...»
Биз кетдик.
Ўчмасдан қизил чироқлар
«Ҳушёр» ёзувида пириллаб қолди.
Назоратгоҳ ичра бор қўнғироқлар
Бамисли оғриқдан чириллаб қолди.

АРМИЯ ВА ХАЛҚ — БИРДАМ

НОМИ БАРҲАЁТ

Ватанга чексиз муҳаббат, душманга қаҳр-ғазаб руҳи билан суғорилган «Ўзбек халқининг жангчиларига уларнинг эл-юртларидан мактуб»нинг ҳар бир сатри юраклар нидоси, она-юртнинг ўз жигарбандларига жанговар хитоби бўлиб мағрур янгради. Фашист босқинчиларига қарши ҳаёт-мамот жанглари шиддатли тус олган бир пайтда, 1942 йилнинг кузида ўзбек халқининг жангчиларига йўлланган ана шу мактуб ҳамма жойда бўлганидек Хонқа районида Охунбобоев номли колхоз аъзолари йиғилишида ҳам бир овоздан маъқулланди.

— Ҳамқишлоқлари номидан тўлқинланиб гапирган ва мактубга имзо чекканлардан бири звено бошлиғи Дурхоним Раҳимова эди, — дея хотирлайди партия ветерани, ўша вақтдан Хонқа район партия комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган Болта ака Довлатов.

Хоразмлик бу оташқалб аёлнинг йўли фидойилик, ватанпарварлик лавҳаларига бой. Уруш бошланган вақтда у ўн саккиз ёшда эди. Қўлига кетмон олиб, далада ишлади, звенога бошчилик қилди, куч-ғайратини пахтадан юқори ҳосил етиштиришга бағишлади.

Колхоз уруш йилларида 7 минг тонна пахта, 400 тонна гўшт, минг тоннадан зиёд мева, сабзавот етиштириб ғалабага ҳисса қўшди. «Фронт даласи» деб аталган 9 гектар майдонда меҳнат ҳақи олмай 200 центнер «оқ олтин» етиштирилиб, Ватанга армуғон қилинди. Колхозчилар ўз жамғармаларидан бир миллион сўмни мудофаа фондига юбордилар. Дурхоним бошлиқ звенода пахта ҳосилдорлиги 40 центнерга етказилди. Звено аъзолари йиллик даромаднинг ярмига яқинини фронтга ёрдам учун ажратдилар. Озиқ-овқат танқис бўлса ҳам ўзларини ўйламай жангчиларга мева-чева, совға-салом, ўзлари янги либос киймасалар ҳам фронтга иссиқ кийимлар жўнатишди.

Ғалабадан сўнг халқимиз бунёдкорлик ишларини авж олдириб юборди. Д. Раҳимова бошлиқ бригада пахтадан мўл ҳосил етиштиришда довруғ таратди. 1956 йилда у Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига мушарраф бўлди. Бир йилдан кейин «Инқилоб» (ҳозирги «Хоразм») колхози раислигига сайланди. 1967 йилдан то умрининг охиригача қишлоқ Совети раисаси бўлиб ишлади.

...1966 йил, 26 ноябрь. Шу куни Охунбобоев номли колхознинг шон-шуҳрат хиёбонида Улуғ Ватан урушида ҳалок бўлган жангчиларга тикланган ёдгорлик тантанали вазиятда очилди. Қаҳрамонларнинг табаррук номлари мармар лавҳаларга битилди. Ёдгорлик очилиши маросимида Совет Иттифоқи Маршали А. И. Еременко ва бошқа саркардалар, Ватан урушининг юзлаб ветеранлари, кўп сонли қишлоқ меҳнаткашлари иштирок этдилар. Шу унутилмас лаҳзада Дурхоним опа гулчамбар кўтарган оналарни ёдгорлик ёнига бошлаб келаркан, фронтга йўлланган мактубни эслади. Ватан олдидаги ўз бурчларини мардона оқлаган қаҳрамонлар хотираси олдида таъзим бажо келтирди.

Мардлик — мангулик. Фронт орқасидаги жасорат кўплар қаторида Дурхонимга ҳам шон-шуҳрат келтирди. Бу шуҳрат мангу сўнмайди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Эрих Хонеккерга, ГДР Министрлар Советининг Раиси Вилли Штофга табрик телеграммаси йўллаб, унда немис халқи фашизмдан озод қилинганлигининг 40 йиллиги муносабати билан ГДРнинг барча гражданларига самимий қутловларни изҳор этдилар.

Жаҳон халқларини фашистлар қуллигидан халос этган 1945 йилнинг унутилмас порлоқ майидан буён орадан қирқ йил ўтди. Совет Армияси гитлерчилар рейхини тор-мор этишга ҳал қилувчи ҳисса қўшди. Гитлерчилар рейхининг тор-мор этилиши бутун инсоният ҳаётида туб социал ва сиёсий ўзгартишларга олиб келди. Бу— тинчлик, демократия ва социализм кучларининг буюк ғалабаси эди.

1945 йилнинг баҳори, дейилади телеграммада, немис меҳнаткашларининг тақдирида ҳам тарихий марра бўлиб қолди. 1949 йилда немислар диёрида ташкил этилган биринчи ишчи ва деҳқонлар давлати Ялта ва Потсдам қарорларини тўла-тўкис амалга оширди, нацизм ва милитаризмни таг-томири билан тугатди. Мана ўттиз беш йилдан кўпроқ вақтдан буён Германия Демократик Республикаси Германия революцион ишчилар ҳаракати курашчиларининг, фашизмга қарши курашчиларнинг васиятларини рўёбга чиқариб, собитқадамлик билан тинчлик ва социал бунёдкорлик йўлидан бормоқда.

Совет кишилари тинчликсевар социалистик немис давлати СССРнинг содиқ дўсти ва иттифоқчиси эканлигини чуқур мамнуният билан қайд этадилар. Мамлакатларимиз ўртасида марксизм-ленинизм ва социалистик интернационализм принципларига, КПСС билан ГБСПнинг жанговар синфий бирлигига таянувчи қалин ҳамкорлик муносабатларини биз урушдан кейинги даврнинг энг муҳим ютуқларидан бири деб, айни социалистик тузум халқларнинг чинакам қардошлигини қарор топтиришга қодир эканлигининг яққол далили деб баҳолаймиз, дейилади телеграммада.

Барча соҳалардаги баҳамжиҳат ҳаракатни янада мустаҳкамлаш Совет Иттифоқи билан ГДР ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришнинг бош йўлидир. Бу — давлатларимизда социалистик ва коммунистик қурилишнинг объектив манфаатларига мос бўлиб тушади, жаҳон социалистик ҳамдўстлигининг қудрати ва бирлигини кучайтириш ишига хизмат қилади.

Телеграммада таъкидланадики, СССР ва ГДР бошқа социалистик мамлакатлар билан бирга бундан буён ҳам социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштирадилар, 30 йилдан буён социализм ғалабаларининг, Европа халқлари тинч ҳаётининг ишончли посбони бўлиб келаётган Варшава Шартномаси ташкилотини мустаҳкамлайверадилар. Иттифоқчи мамлакатлар олий партия ва давлат арбобларининг яқинда ПХР пойтахтида бўлиб ўтган учрашуви Варшава Шартномасининг қатнашчилари қуролланиш пойгасини жиловлаш, ядро ҳалокати хавфини бартараф этиш, мустаҳкам тинчликни таъминлаш учун курашда куч-ғайратни кўпайтиришга азму қарор берганликларини яққол намойиш қилди. Шу мақсадларга эришиш иккинчи жаҳон уруши йилларида фашистлар истибдодига қарши, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун астойдил жанг қилган барча кишиларнинг жасоратига берилган муносиб баҳо бўлур эди.

(ТАСС).

Франция республикасининг Президенти

Франсуа МИТТЕРАН жаноби олийларига

Шонли сана — Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги нишонланаётган кунларда Сизга ва бутун француз халқига самимий қутловлар йўллаймиз.

Совет в француз халқларининг туб миллий манфаатлари бир-бирига мослиги иккинчи жаҳон урушининг даҳшатли синовларида яққол намоён бўлди. Уларнинг гитлеризмга қарши коалиция сафларидаги жанговар ҳамкорлиги фашизмни енгиб чиққан халқларнинг сўнмас жасоратига ўз ҳиссасини қўшди. Тартибга солиш учун яратилган асослар қирқ йилдан бери Европада тинчликни сақлашга кўмаклашмоқда.

Ўтмиш хотираси урушни инсоният ҳаётидан соқит қилиш учун барча давлатлар ва халқларнинг биргаликда куч-ғайрат сарфлашларига яна даъват этмоқда.

Урушдан кейинги даврда, айниқса, 70-йилларда Совет Иттифоқи билан Франция халқаро муносабатларда кескинликни юмшатишни қарор топтириш учун бирталай иш қилдилар. Ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда ҳам улар ер юзида қуролланиш пойгасини тўхтатишга ва космосда шундай пойганинг олдини олишга, Европа хавфсизлигини ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш учун умумий тил топа оладилар, деб умид қиламиз.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИГА

Нацизм устидан қозонилган Ғалаба куни нацизмга қарши биргаликда жанг қилган ва оғир синовлар эвазига Ғалаба қозонган француз ва совет халқларига баббаравар азиздир.

Французлар совет халқи берган қурбонларни унутмайдилар. Улар ўзлари учун энг оғир 1942 йилнинг қахратон қишида Сталинградда умид учқунлари пайдо бўлганини эслайдилар. Улар бу умидга нақадар зўр қурбонлар эвазига эришилганини биладилар ва совет халқига чуқур миннатдорлик туйғусини сақлайдилар.

Совет Армияси билан биргаликда жанг қилган «Нормандия-Неман» эскадрильясининг тақдири Франция билан Совет Иттифоқини бирлаштирган қуролдош қардошликнинг далили ва тимсолидир. Совет жангчилари Франция диёрида қаршилик ҳаракати сафларида бўлганидек француз учувчилари сизлар билан ёнма-ён жанг қилиб Россия осмонида ҳалок бўлдилар.

Бугун биз шу урушнинг ҳамма қурбонлари каби француз диёрида ҳалок бўлган совет жангчиларининг ҳам, Россия осмонида ҳалок бўлган французларнинг ҳам хотирасига тантанали ҳурмат бажо келтирамиз.

Берилган қурбонлар беҳуда кетмади. Европа қийинчиликларни ва кескинлик пайтларини бартараф этиб, қирқ йилдан бери тинчлик шароитида яшаб келмоқда. Франция 1945 йилнинг 8 майи айёмини бугун Европа халқлари ўртасида ярашиш ва иноқлик белгиси остида нишонлайди ва келгусида ҳам шунга содиқ бўлиб қолади.

Ф. МИТТЕРАН,
Франция Республикасининг Президенти.

СЎНМАС ЖАСОРАТИ

1945-1985

> Эй, ўзбек халқининг ҳур ўғлони, эркин қизи!
> …Озод Ватанимизнинг эрк ва иқболини таъминлаймиз десак, гитлерчи жаллодларни СССР тупроғидан суриб ташлашимиз шарт. Биз ўзимизнинг ҳаққоний курашимиз билан бу ишни албатта қиламиз, биз албатта енгамиз. Бунга ишончимиз комил.
>
> «Ўзбек халқининг жангчиларига уларнинг эл-юртларидан мактубдан».

Янгиердаги В. И. Ленин номли қурилиш материаллари ва конструкциялар комбинатининг директори ўринбосари Б. Н. Зажицкийнинг жанговар ва меҳнатда кўрсатган алоҳида хизматлари учун олган мукофотлари қаторига Совет Иттифоқи ва Польша Халқ Республикасининг давлат герблари тасвири туширилган олтиндан ясалган кўкрак нишони қўшилди. Бу мукофот ҳамюртимизга Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги арафасида топширилди. Бронислав Николаевични поляк шаҳри— Сандомир билан боғлаган нарса суронли уруш йилларидир.

1944 йил августида старший лейтенант Б. Н. Зажицкий хизмат қилган полк Сандомирга яқин жойда Висла дарёсини кечиб ўтган эди. Сандомир учун бўлган жангларда 14 минг совет солдати ўз азиз жонини фидо қилди. Лекин шаҳар душмандан сақлаб қолинди. Шаҳар ҳимоячилари сафида Б. Н. Зажицкий ҳам бор эди. Шиддатли жангларда у оғир ярадор бўлди, госпиталда даволангач, яна сафга қайтди. Буюк Ғалаба онларини у совет жангчилари томонидан озод этилган Чехословакия пойтахтида кутиб олди.

Сандомирликлар совет жангчилари хотирасини абадийлаштириш учун ёдгорликлар қурдилар. Урушдан кейинги йилларда улар тирик қолган ҳимоячиларни ахтара бошладилар. Бундан ўн йил муқаддам улар ҳамюртимиз Бронислав Николаевични ҳам излаб топдилар ва Сандомирга таклиф қилдилар. Шундан буён асли москвалик бўлган янгиерлик Б. Зажицкий поляк шаҳри Сандомирнинг фахрий гражданидир.

Суратда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими Б. Н. Зажицкий набираси Слава ва кичик қизи Вика билан.

В. ВТЮРИН фотоси. (ЎзТАГ).

ЖАНГДА ВА МЕҲНАТДА ДОВЮРАК

Полосон қишлоғидаги мактабда дарс бераётган ёш ўқитувчи Омон Болтабоев 1937 йили Армияга чақирилди. 40-отлиқлар полкига тушди.

Улуғ Ватан уруши бошланганда полк Узоқ Шарқда эди. Қаҳратон қишда уни Москва остоналарига кўчиришди. О. Болтабоев Михайловка, Волоколамск, Кутузово учун бўлган шиддатли жанглар шоҳиди.

Жароҳатланиб Куйбишев, Баржоми госпиталларида соғлиғини тиклади. Яна сафга қайтди. Бироқ у танкчи бўлишни орзу қиларди.

Ўқиди. Ниятига етди. 3-Украина фронти 181-танк бригадасига юборилди. У ўқловчи бўлган 3-танкни «тезюрар», «ўқтегмас» дейишарди. Экипаж командири Александр Попов ҳам, разведкачилар командири Иван Иванович Зайцев ҳам сўзга чечан, ҳазилкаш, қувноқ бу йигитни ёқтиришарди. Бир куни Омонбой лейтенант Зайцевдан ўтинди:

— Разведкага ол. Узоқдан-ку кўряпмиз. Бирор фашистни қўлим билан ушлаб кўрай. Одаммикин, ҳайвонми?

— Нимаям дердим, унда Крюково станциясини «сайр» қилдириб кела қолай. Сен билан тўққиз киши бўламиз.

Разведкачилар сафга тизилгач, лейтенант мақсадни уқтирди:

— Топшириқ жиддий, йигитлар. Хатарли «ов»га борамиз. «Тил» тутиб келиш керак. Бардам бўлинглар.

Улар сийрак ўрмондан икки чақиримча юрар-юрмас сайҳонликка чиқишди. Буғдойзор. Бошоқлар сутқатиқ бўлиб қолибди.

Шу ерда қоронғи қуюқлашишини кутишди. Ўчакишгандек булутлар тарқаб, ой чиқди. Юлдузлар чарақлади. Эмаклаб, олға силжишга тўғри келди.

Тиконли симга яқинлашишгач, нафас ростлашди. Қозоқ йигити Иброҳим Турсунқулов симларни қирқди. Бу ёғи — фашистлар ўчоғи эди. Ҳар қадамда хавф-хатар. Айниқса, кўмилган миналар…

Омонбой хандаққа судралиб борди. Соқчи милтиғига суяниб, мудраб ўтирарди. У шарпа чиқармай яқинлашаверди. Ниҳоят кафтининг қирраси билан соқчининг бўйнига қаттиқ туширди. Соқчи «шилқ» этиб тушди.

— Ўлиб қолган бўлса-я?

Шоша-пиша кўксига қулоқ солди. Ҳайрият, юраги уряпти. Шериклари етиб келгач, ўрмонгача судраб боришди.

Эртаси куни Иван Иванович разведкачиларни яна йиғди.

— Ҳаракатларимиз зое кетмабди, йигитлар, — «Тўнка»нинг гавдасига яраша калласи ҳам бор экан. Жон талвасасида булбулигўёдек сайрабди. Яшанглар!

Разведкадаги хизматлари учун Омонбой Болтабоевга катта сержант унвони муддатидан олдин берилди. «Жасурлиги учун» медали билан тақдирланди.

Тушдан кейин ҳужумга ўтилди. Катта сержант қаттиқ яраланиб Қозон госпиталига тушди. Даволангач, 49-танкчилар бригадасига қўшилди.

Можайск яқинида босқинчилар қарши ҳужумга ўтдилар. Танк ва ўзиюрар тўплар бостириб келаверди. Ортида маст-аласт пиёдалар.

— Танкка қарши жангга! — буюрди катта сержант граната ва ёндирувчи суюқлик тўлдирилган шишаларни шайларкан. Граната отди. Гумбирлаб портлади. Тутун ва аланга кўтарилди. Танк занжири узилганди. Аммо, зирҳи ҳали бутун. Иккинчи гранатани ҳам улоқтиришга тўғри келди. Танк туйнуги қопқоғи кўтарилди. Ундан чиқиб, қочмоқчи бўлган фашистни ўқ билан қаршилади. Қолганлари қўл кўтаришди. Омонбой аканинг кўксидаги III даража Шуҳрат ордени ана шу жангдан ёдгорлик.

Уч марта жароҳатланган О. Болтабоев қурувчилар батальонига ўтказилди. Кўприклар, иморатлар қуриш, шаҳар ва қишлоқларни қайта тиклашда қатнашди. Омонбой ака Болтабоев ҳозир пенсионер. Аммо, тетик, тиниб-тинчимас. У Москва район «Октябрь» колхозида ишламоқда. Кўксидаги жанговар орден ва медаллари қаторига «Шавкатли меҳнати учун» медали ҳам қўшилган.

А. ВАҲОБОВ,
Э. САРИМСОҚОВ.

ЖАСУР РАЗВЕДКАЧИ

Бирдан ракеталар тун бағрини ёриб, атрофга нур сочди. Гитлерчиларнинг пулемёт ва автоматлари тилга кирди.

— Олим, бу ёққа! — деди Василий. Олим эмаклаганча чап томондаги снаряд портлашидан ҳосил бўлган чуқурликка тушиб олди. Разведкачилар устидан ўқлар визиллаб уча бошлади. Унга жавобан орқа томондан бизнинг жангчиларимиз ҳам ўт очишди.

— Сезиб қолишди, аблаҳлар, — деди Тараненко шивирлаб, — яна уч-тўрт метр юрганимизда ялангликдан ўтиб олардик.

Автоматини бағрига босиб ётган Олим Ортиқов миясида «Тезроқ ўрмонга кириб олсак бўларди. Ишқилиб пистирмага дуч келиб қолмайлик-да», деган фикрлар ўтди. Бу хаёлларни миясидан ҳайдамокчи бўлиб, бошқа ёнбошига ағдарилиб олди-да, яқинда бўлиб ўтган воқеани эслади.

…Большая Поляна районида мустаҳкам ўрнашиб олган немислар, айниқса, уларнинг ДЗОТи ўрмондан чиқиб олға силжиётган батальонни тўхтатиб қўйди. Бир қадам ҳам олға боришнинг иложи йўқ. Тепаликни олиш учун бўлган ҳужумлар муваффақиятсиз чиқди. Шунда у ўзича: шерикларимнинг кўпидан айрилдим. Бугун ёки эртага, балки бир оз кейинроқ мен ҳам ҳалок бўлишим мумкин. Лекин ҳозир тирикман. Яна бирор ишга улгуриб қолишим керак. Қолаверса, қаҳрамонларча ҳалок бўлган дўстларим учун қасос олишим лозим, деб ўйлади. У Хожибой Иброҳимов, Николай Печкурев, Тўйчи Орипов, Мирходи Қаюмов каби ўнлаб марҳум дўстларининг номини яна бир карра ёд этди ва бориб ДЗОТни портлатишга аҳд қилди.

Дивизия разведкачилари командири гвардиячи капитан М. Т. Мешков ўз қаршисида турган катта сержантни яхши билади. Шунинг учун ҳам унга рухсат бериб, эҳтиёт бўлишни буюрди. Иккита танкка қарши граната ва автомат билан қуролланган Олим ариқ ва чуқурликлардан эмаклаб, ДЗОТга яқинлашди. Йигирма метрча наридан немисларнинг овози эшитиларди. У яна беш-олти метр эмаклади-да гранатани ДЗОТга улоқтирди. Кучли портлаш атрофни ларзага келтирди.

Граната аниқ мўлжалга теккан эди. У ўрнидан сапчиб туриб иккинчи гранатани ўша томон югуриб келаётган етти-саккиз нафар фашистларга қарата ирғитди. Шундан сўнг батальон ҳужумга кўтарилиб, шиддатли жанг бошланиб кетди. Бу қаҳрамонлиги учун у иккинчи маротаба Қизил Юлдуз ордени билан мукофотланди. Разведкачи бу воқеани хаёлидан ўтказиб мана шу «ов»дан омон қайтсам, албатта, онамга шулар ҳақида ёзаман, хурсанд бўлади, деб ўйлаб қўйди.

…Аста-секин ўқлар овози тина бошлади. Разведкачилар олға силжишди.

Курск бўсағасида жиддий мағлубиятга учраган душманнинг қўшимча кучи қанчалиги ва навбатдаги ҳаракат планини билиш керак эди. Бунинг учун албатта штаб офицерларидан «тил» олиш лозимлигини разведкачилар яхши тушунишарди. Улар икки кун давомида ўрмон ва ботқоқликлардан юриб, кечаси бир қишлоққа келишди. Йўлда душманнинг икки нафар қоровули юрарди. Уларни овоз чиқармай йўқотиб, биринчи уйга киришди. Олим ва Василий печка устида ухлаб ётган икки немисга ханжар уришди.

ҚАҲРАМОНЛАР ОРАМИЗДА

— Бу ер Грайворон қишлоғи,— деди уй эгаси. Штаб етти уй нарида. Полиз орқали юринглар, кўчада қоровул бор.

Улар полиздан бориб уйга киришди. Коридорда донг қотиб ухлаб ётган офицер бир зумда «тегиши»ни олди. Ичкари хонада эса гавдали бир немис ётарди. Осиғлиқ турган кийим-бошидан у немис полковниги эканлиги маълум бўлди. Беш-олти кундан сўнг ўша «тил»дан қимматли маълумотлар олиниб, қўшинларимиз бир неча километр олға силжишди. Кўплаб аҳоли пунктлари озод қилинди.

«Огонёк» журналининг 1943 йил август сонида жасур разведкачи О. Ортиқов сурати берилган. ТАСС мухбири олган бу сурат остига: «Ҳаракатдаги армия. Ўрта Осиё давлат университетининг собиқ студенти, жасур ўзбек жангчиси Олим Ортиқов Улуғ Ватан уруши фронтларида душманларга қарши мардона курашиб 219 гитлерчини ер тишлатди ва 10 гитлерчини асир олди. Суратда: Қизил Юлдуз ордени, «Жасурлиги учун» ва «Жанговар хизматлари учун» медаллари билан мукофотланган жангчи Олим Ортиқов» деган сўзлар битилган.

— Журналда суратим чиққанини дўстларим кўрсатишди, — дейди О. Ортиқов. — Кейин билишимча, бу сурат Днепр дарёсини кечиб ўтишимизгача бўлган жангларнинг бирида олинган экан. Днепр дарёсини кечиб ўтиб, 243/2 тепалигини ишғол қилишда взводимиз командири қаҳрамонларча ҳалок бўлди. Унинг вазифасини ўз зиммамга олиб операцияни муваффақиятли амалга оширганимиз ва жангда кўрсатган хизматларим учун III даража Шуҳрат ордени билан тақдирландим.

О. Ортиқов 1942 йилдан 1945 йилнинг 9 мартигача жангларда иштирок этди. Воронеж, Касторное, Старий Оскол, Белгород, Могилев, Подольск, Канев шаҳарлари ва Руминия, Болгария территорияларини фашист босқинчиларидан озод этишда қатнашди. Олим Ортиқов ҳар йили у жойларга бориб, қуролдош дўстлари қабрига гулчамбарлар қўйиб қайтади. Ҳар борганида мактаб, завод, колхоз ва совхозларда учрашувларда бўлиб, шу ерларда қолиб кетган дўстлари, уларнинг қаҳрамонликлари ҳақида гапириб беради. Мана 40 йилдирки, унга мамлакатимизнинг турли жойларидан акасини ,отасини, қариндош-уруғини ахтариб ёзилган хатлар, телеграммалар келмоқда.

Харьковлик Альберт Казодавлев хатини «Қадрли ва азиз Олим Ортиқов, менинг отам Василий Казодавлев билан елкама-елка туриб жанг қилган экансиз. Сиз ҳам менинг отамсиз»,— деган сўзлар билан бошлайди.

Собиқ жангчи шахсий музейидаги занг босган гилзаларга узоқ тикилиб қолганимизни кўриб бир оз сукутдан сўнг изоҳ берди:

— 1984 йил Воронеж областида ўзим жанг қилган жойларга такрор бордим. У жойлардан ўз окопимни топиб белкурак билан кавладим ва мана шуларни териб олдим. Чунки мен у окопда узоқ туриб қолиб, душманларга қарата жуда кўп ўқ отган эдим.

Улуғ Ватан урушидан кейиноқ 206-дивизия ветеранлари Совети ташкил этилган. Олим Ортиқов шу Совет қошида ҳар йили қуролдош дўстлари билан учрашади. Улар ўзлари жон олиб, жон берган жанг майдонларида бўладилар. Неча минглаб дўстлари қабрига гулчамбарлар қўйиб, уларни ёд этишади. Ҳозирги авлод улар шон-шуҳратга бурканган байроқни қандай кўтариб бораётгани ва уларнинг мақсадлари амалга ошаётганлиги ҳақида дўстларига гапириб берадилар.

Ҳ. МАДАТОВ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА БОСИЛГАНДАН СЎНГ

ЎЧМАС ХОТИРА

Ҳурматли газетхон! Ёдингизда бўлса, газетамизнинг ўтган йил 15 июль сонида 156-гвардиячи артиллерия полкининг иккинчи дивизиони разведка группасининг собиқ бошлиғи қозонлик Маннур Толипович Сатторовнинг «Қайтиш» сарлавҳали мақоласи босилган эди. Унда олтиариқлик Йўлдош Азимовнинг фронтда кўрсатган жасорати ва унинг қаҳрамонларча ҳалок бўлганлиги ҳикоя қилинган эди. Ушбу мақола эълон қилингандан сўнг Маннур Сатторов қаҳрамоннинг қариндош-уруғларини топди.

* * *

Маннур Сатторов қуролдоши Й. Азимов туғилиб ўсган Фарғона область Олтиариқ районидаги Олтиариқ қишлоқ Советининг Хўжақўрғон қишлоғида бўлди.

Район ҳарбий комиссариатида ёшлар — ҳарбий хизматга чақирилувчиларнинг уруш ва меҳнат ветеранлари, ишлаб чиқариш илғорлари билан бўлиб ўтган учрашуви жасур жангчи хотирасига бағишланди.

Учрашувда Қозон шаҳридан келган меҳмон, Й. Азимовнинг собиқ командири ва қуролдош дўсти Маннур Толипович Сатторов сўз олди. У йиғилганларга Йўлдош Азимовнинг жанг майдонларида кўрсатган жасорати ҳақида зўр ҳаяжон билан ҳикоя қилди:

— Биз, 77-гвардиячи дивизиянинг ветеранлари ҳар йили Москвада тўпланамиз. Ҳар гал Йўлдош Азимовни алоҳида ҳурмат билан эслаймиз. Дивизиямиз ветеранлар Совети президиуми яқинда Азимовни ўлимидан сўнг «77-Гвадриячи дивизия ветерани» кўкрак нишони билан тақдирлаш ҳақида қарор қабул қилди. Мен ана шу нишонни ветеранлар Советининг топшириғига биноан унинг онаси Бувинисо холага топшираман.

Шунингдек, М. Сатторов ветеранлар Совети томонидан юборилган, уруш даврида дивизиянинг ташкил этилганига 3 йил тўлиши муносабати билан полк байроғи остида Йўлдош Азимов тушган сурат, дивизиянинг Ватан уруши йилларида босиб ўтган жанговар йўли харитасини ҳам Бувинисо аяга топширди.

Жасур жангчи хотирасига бағишланган ҳаяжонли учрашувлар у ўқиган Ломоносов номли 2-мактабда, Улуғбек номидаги Фарғона давлат педагогика институтининг физика-математика факультетида, 1940 йилларда директорлик қилган мактабда ҳам бўлиб ўтди.

М. Сатторов Қозонга қайтиб боргач, ўз сафдоши ҳақида яна янги маълумотни билди. СССР Мудофаа министрлигининг мукофот бўлимида Йўлдош Азимов ўлимидан сўнг Ватаннинг яна бир олий мукофоти — II даражали Ватан уруши ордени билан тақдирланганлигини аниқлади.

Ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмайди. Йўлдош Азимов хотираси ҳам ҳамқишлоқлари қалбидан мангу ўчмайди. Олтиариқ қишлоқ Советидаги кўчалардан бири, у билим олган Ломоносов номли мактабнинг дружина Советига, Миндон қишлоғидаги 10-ўрта мактабнинг пионерлар отрядига Йўлдош Азимов номи берилганлиги бундан далолат беради.

Т. АЗИЗОВ,
О. БЕРДАЛИЕВ.

Суратда: Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, запасдаги гвардия капитани Маннур Толипович Сатторов собиқ қуролдош дўсти Йўлдош Азимовнинг онаси Бувинисо ая билан.

ТАРИХ САБОҚЛАРИНИ СОХТАЛАШТИРУВЧИЛАР

Дунё шонли сана — фашистлар Германияси устидан қозонилган Ғалабанинг 40 йиллиги арафасида турибди. Бу Ғалабага асосий ва ҳал қилувчи ҳиссани Совет Иттифоқи қўшди. Совет Армияси Европа халқларига озодлик олиб келди, уларни азоб-уқубатлардан, ҳалокатдан қутқарди.

Гитлер «башорат қилган» минг йиллик рейх» ўн икки ярим йил кун кўрди. Шунга қарамай, унинг ёвузликлари бутун жаҳонни ларзага солди. Шу боисдан гитлерчилар Германияси таслим бўлган кунни халқлар буюк умуминсоний байрам сифатида нишонламоқдалар.

Айни пайтда Ғарбдаги муайян доиралар бу муҳим тарихий санага ошкора ғижиниб қарамоқдалар, унинг аҳамиятини камситиш, ҳатто бу муҳим воқеага эътибор бермасликка уринмоқдалар. Масалан, Буюк Британия бош министри Тэтчер хоним аввалига Ғалабанинг 40 йиллигини нишонлаш шарт бўлмаса керак, деб айтди. «Бизнинг ҳар биримиз бу кунни ўз билганимизча нишонлашни истаймиз», — деди бош министр журналистларга. Кейинчалик эса Англия ҳукуматининг бошлиғи жамоатчилик талабига ён босиб, «тинч ҳаёт ва озодликнинг 40 йиллиги»ни нишонлаш учун миллий байрам ўтказишга розилик берди. Шунда ҳам Тэтчер хоним Англия «Ғарбий немисларнинг ҳис-туйғулари ва кайфиятлари билан ҳисоблашиш»и кераклигини писанда қилиб қўйди. Шуни ҳам таъкидлаш керакки, НАТО бўйича ғарбий германиялик иттифоқчиларини хафа қилмаслик ташвиши шу региондаги бошқа пойтахтларда ҳам сезилмоқда.

Шуниси ажабланарлики, бултур ёзда Европада иккинчи фронт очилишининг 40 йиллигига бағишлаб Франциянинг Нормандия соҳилида дабдабали тантаналар ўтказишганди. Диққат билан таҳлил этиладиган бўлса, ғарбий немислар ҳақидаги «ғамхўрлик» ҳам, бултурги Нормандия «томоша»лари ҳам айнан бир сабаб билан қилинаётганини сезиш қийин эмас.

Ғарбдаги муайян доиралар иккинчи жаҳон уруши тарихини сохталаштириб, Совет Иттифоқининг фашизм устидан қозонилган Ғалабага қўшган ҳиссасини камситишга уринмоқдалар. Улар ҳозирги авлодни гитлеризмни тор-мор келтиришда АҚШ билан Англия асосий роль ўйнади, дея чалғитмоқчи бўляптилар.

Ҳозирги пайтда Ғарбда ўтган урушга нисбатан қўлланиладиган «фашизм», «гитлеризм» сўзларини эшитиш қийин. Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири қайд қилганидек, Бонн раҳбарларини «ватанпарварлик ва виждон туйғуси қийнамоқда». Уларга қолса, 40 йил бурунги воқеаларни сира эслагилари йўқ.

Демак, фашистларга қарши коалицияда бўлган мамлакатлар ҳозирги раҳбарлари ҳам ғарбий немисларнинг мана шу «туйғулари» билан ҳисоблашишаётган эканда. Ўз-ўзидан шундай савол туғилади: Агар шу раҳбарлар ўша пайтда ҳокимият тепасида бўлганларида «ҳалокат»га йўл қўймаслик учун Германияни нацизмдан озод қилишармиди? Германиянинг иккига бўлиниб кетишига Гитлер армиясининг таслим бўлиши эмас, балки Ғарбдаги давлатлар раҳбарларининг сиёсати сабаб бўлди. Чунки, айнан шулар Қрим ва Берлин конференцияларининг қарорларига хилоф равишда Германия Федератив Республикасини тезроқ қайта қуроллантиришга зўр бердилар.

Айнан шу кишилар Ғалабанинг 40 йиллигини «эсдан чиқариб», Европадаги урушдан сўнгги тузилишларга норозилик билдиряптилар. Ялта ва Потсдамда 1945 йили эришилган қарорларга шубҳа билан қарамоқдалар. Андишасизларча «Германия масаласи» ҳал этилгани йўқ. Европа чегаралари қайта кўриб чиқилиши керак, деб даъво қилмоқдалар.

Афсуски, бундай реваншистик даъволар расмий Боннда ижобий баҳо олмоқда. Вашингтон, Лондон, Париж эса уларга хайрихоҳлик билан қарамоқдалар. Реваншчи тўдаларнинг йиғинларида ГФР юқори мартабали ҳукумат арбобларининг иштирок этиши одат тусига кириб қолди. Бундай йиғинларда эса оғиз кўпиртириб Германиянинг 1937 йилги чегараларини тиклашни талаб қилишга зўр беришмоқда. Бундай хатти-ҳаракатнинг Европада ва бутун дунёда тинчлик ишига хавфли эканини исботлашнинг зарурати бўлмаса керак. Урушдан сўнгги чегаралар Гитлерга қарши коалициядаги иттифоқчилар томонидан тарихий шароитлар асосида тасдиқланган эди. Мазкур чегараларнинг халқаро-ҳуқуқий низомини ГДР тан олди. СССР, Польша ва Чехословакия билан шартномаларда ГФР ҳам буни тан олди. Ниҳоят, Европадаги чегараларнинг бузилмаслиги ўн йил муқаддам Хельсинкида ўтган Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича кенгашнинг Якунловчи актида ҳам мустаҳкамланди.

Иккинчи жаҳон уруши тарихини сохталаштириш, унинг натижаларини шубҳа остида қолдириш Қўшма Штатлар ва уларнинг иттифоқчилари ҳозир халқаро майдонда олиб бораётган сиёсий йўлнинг таркибий қисмидир. Совет Армиясининг халоскорлик вазифасини бузиб кўрсатиш ва Ғарбий Германиядаги реваншчи тўдалар хатти-ҳаракатини рағбатлантириш Вашингтоннинг жаҳонга ҳоким бўлишга интилишини пропагандистик жиҳатдан таъминлашга қаратилгандир. Айни чоғда бундай ҳаракатлар Оқ уй маъмуриятининг социализмни тугатишга қаратилган мақсадини оқлаш, СССРга ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатларига нисбатан ерда ва космосда ҳарбий устунликка эришиш ниятида АҚШ авж олдирган ядро билан қуролланиш пойгасини ниқоблашга уринишдан бошқа нарса эмас. Айнан шунинг учун ҳам «фашизм», «гитлеризм» сўзларини четлаб ўтишга ҳаракат қилишмоқда. Чунки Гитлер жаҳонга ҳоким бўлишни даъво қилганди. Чунки фашистик идеология халқларга зўрлаб тиқиштирилган эди. Лекин тарихни унутиш мумкин эмас. 40 йил муқаддам гитлерчилар Германияси сўзсиз таслим бўлди, фашизм тор-мор келтирилди. Аммо бу Ғалаба озодлик кучларига жуда қимматга тушди. Совет Иттифоқи бу Ғалаба учун 20 миллион кишисидан жудо бўлди.

Мана, қирқ йилдирки, Европа тинчликда яшаб келяпти. Соф ниятли кишилар бунга Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг собитқадам куч-ғайратлари туфайли эришилганини яхши тушунадилар. Қирқ йилдан бери тинч осмон остида яшар эканмиз, бунга ер юзидаги барча демократик ва тараққийпарвар кучларнинг қуролланиш пойгасини жиловлаш, халқлар ўртасида тинчлик ва ҳамкорлик учун олиб бораётган кураши туфайли эришилганини унутиб бўладими, ахир?!

Иккинчи жаҳон уруши сабоқлари тарихий аҳамиятга моликдир. Бу сабоқлар ҳозирги кунларда, айниқса, долзарб аҳамият касб этмоқда. Уларни унутишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ!

Георгий БОКОВ,
София-Пресс агентлиги кенгашининг раиси, собиқ партизан. (София-Пресс — АПН)

Агитбригада фаолиятда

Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги олдидан Самарқанд район ДОСААФ комитети ташаббуси билан агитбригада ташкил этилди. Унинг аъзолари асосан Улуғ Ватан уруши машаққатларини бошидан кечирган, Ғалабага ўз ҳиссаларини қўшган, қатор жанговар мукофотлар соҳибларидан иборат. Улар айни кунларда актив фаолият кўрсатмоқдалар. Уруш ветеранларидан О. Халилов, В. Тингаев, В. Птушкин, М. Эшонқулов, С. Зевакин, И. Қозоқов, М. Ҳасановлар колхозлар, совхозлар ва бошқа меҳнат коллективларида бўлиб, ёшлар ўртасида лекция ва суҳбатлар ўтказдилар, жанговар йиллардаги хотиралари, қуролдош дўстлари жасорати ҳақида сўзлаб бердилар. Уларни она-Ватаннинг муносиб ҳимоячилари бўлиб етишишга даъват этдилар.

Кейинги кунларда райондаги кўпгина мактаблар, колхоз ва совхозларда агитбригада аъзолари билан ўқувчи ҳамда меҳнаткашларнинг қизиқарли учрашувлари бўлиб ўтди.

Э. ХОЖИҚУРБОНОВ,
Самарқанд райони.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» КОНКУРСИГА

Ёзувчи минбари

Туроб ТЎЛА,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси

ОЛОВЛИ ЙЎЛЛАР ДОСТОНИ

ОЧЕРК

Уруш шиддат билан охирламоқда эди. Берлин ўт ичида, ҳар бир кўча ва ҳар бир уй учун кураш бормоқда. Босқинчи фашистлар энди пойтахтни эмас, ўзини ҳимоя қилар, жанг билан чекинарди. Ҳамма ёқда ёнғин, ўт-олов даҳшати эсанкиратар эди. Механизациялашган полк командири Дмитрий Иванович Пустояк 1-батарея командири капитан Солих Умаровни чақиртирди:

— Капитан, — деди у қаршисида честь бериб тўхтаган Солих Умаровга. — Бу райондаги вазифангизни адо этдингиз, балли! Энди бошқа топшириқ бор! Разведкачилар душман қўшини, аниқроғи СС группаси ҳужжатлар билан Вилгельмштрадт-Дебертидт тош йўли орқали мудофаамизни ёриб ўтмоқчи бўлганини аниқлади. Ўн бир батареянинг ҳаммаси уларнинг йўлини тўсиб чиқиши керак. Сизнинг батареянгиз яшин тезлигида шимол томондан айланиб ўтиб, Вилгельмштрадт тош йўлини эгаллаши, душман йўлини қирқиши керак!

— Есть, ўртоқ подполковник!

— Соат олтида батареянгиз ўша ерда бўлиши лозим. Акс ҳолда душман ўтиб кетади!

— Есть, ўртоқ подполковник!

Уруш.. Буйруқ... Дарҳақиқат, душман талвасада, қандай қилиб бўлса ҳам бу улкан омбирдан қутулиб чиқиб кетишга уринарди. Капитан Умаров зудлик билан батареяни йиғди ва вазифани тушунтирди. Шаҳарни шимол томондан айланиб ўтиш учун 155 километр йўл босиш лозим. Қандай қилиб?... Ҳамма ерда топшириқни аъло ўтаб келган 1-батарея ва унинг командири ғалаба арафасида панд еса-я... Бирдан кўз олдида жангчи Архипенко пайдо бўлди.

— Архипенко! — деди у. — Григорий, азизим!..

Григорий Архипенко 1941 йили Германияга ҳайдаб олиб кетилган болаларнинг бири эди. Фашистлар унинг ота-онасини партизанликда айблаб, уйларининг шипига осиб, ўт қўйиб юборишган эди. У қул тарзида Берлинда хизматкорлик қилди. Кирмаган кўчаси, кўрмаган ери қолмади. Бир кекса немиснинг юкига ёрдамлашди. «Бизнинг тилни қаёқдан биласан, бўтам, кимсан ўзинг?» деди мўйсафид. «Русман, мактабда немис тилидан аъло ўқирдим» деди у ва саргузаштини айтиб берди. Шу-шу улар қўрқиб турадиган бўлишди. Кейин билса, мўйсафид коммунист экан. Аммо Григорийнинг иши юришмади. Уни тутиб концлагерга тиқишди. Польшага юборишди. У ерда ҳарбий асирларни Ватанларига юборадиган генерал Николай Иванович Горвесеевнинг оёғига йиқилди: «Мени олиб қолинг, фашистлардан ота-онамнинг қасосини олишим керак» деб ёлворди. Генерал Умаровга қаради. «Майли, батареянгга қўшиб ол, бирон ишингга яраб қолар», деди. Жуда чаққон, жасур, мерган йигит чиқди у. Фашист асирлари билан тўхташ келганларида тилмочлик қилди.

— Ҳозир соат икки, — деди бола Умаровга қараб, — сиз борадиган жой жуда узоқ. Боргунимизча фашистлар ўтиб кетишади. Биз Берлиннинг ўзи ўртасидан ўтамиз.

— Бунда позициямизни ҳам бой бериб қўямиз, улар Берлинни эгаллаётган қўшинларимизга зарба беришни мумкин. Бутун бир армия! Гудериан танкининг қолган-қутганлари ҳам улар билан, — деди капитан. — Лекин жангда ҳам қилиш, шаҳардан ўтамиз, ахир у ер жаҳаннам-ку, танклар юрадиган йўл ҳам йўқ.

— Бор. Мен биламан. Бу йўл, — деди Гриша.

Умаров буйруқ берди. Улар ёниб ётган шаҳардан не-не машаққатлар билан ўтдилар. Позицияларни эгаллашди. У жуда ноқулай эди. Уч томонда тутун бурқсаб ётган Берлин, чапда канал... Тўпларни элликк метр тош йўлдан пастга, оралардаги одатдагидек эллик метрдан экиб, юз метрдан қилиб ўрнатишди. Батареянинг ҳам етти кишидан эмас, уч кишидан иборат тузишга буйруқ берилди. Шундай қилиб тўртта тўп тўрт юз метр масофада душманни кутиб ётди. Разведкачилар батареяга ҳақиқатан ҳам тўрт минг фашист ҳужум қилажагини айтдилар. Олтмиш уч солдат тиштиригача қуролланган тўрт минг душманга бас келиши керак эди. «Яхши тайёргарлик кўриниглар, йигитлар. Битта ҳам фашист бу ердан ўтолмасин! Уларнинг режаларини бузиб ташлаш керак. Ғанимнинг жони мана шу ерда. Вилгельмштрадт тош йўлида! Дивизиямиз душманни қувиб келаётир, душман нажот топиши деб бизнинг позициямиз йўлини жалға олди. Ҳушёр бўлинглар!» — деди Умаров.

Душман ҳужумга ўтиши керак бўлган томон — яланғиз жимжит эди. Орқа томонда эса Берлин ёнарди. Разведкага кетган Архипенкодан ҳам дарак йўқ. Бундай вақтларда жанг майдонларида даҳшатли сукунат ҳукм сурарди.

Жим-житлик узоқ давом этди. Тонг ҳамон иммилларди...

Капитан бугун ҳандақда душман йўлини тўсиб ётар экан, тағин ана ўша газета парчасини эслади, у сақлаб келаётган жангнинг жанговар йўллари, ўқ тушган ерлари: Сталинградда, Москва остоналарида, Киевда, Минскда, Варшавада шу парча қоғоз енгмадими, шу дегрезлар енгилмади? Бугун душманни тавбасига таянтириш ана шу дегрезлар эмасми?..

Ленинграддаги очлик—Гитлер ёллаган қотил эди. Ана шу енгилмас қотилни ҳам енгди ленинградликлар, совет кишилари! Капитан Солих Умаров ана шу совет кишиларининг бири эди. У ҳар бир қариш ерни эмаклаб — сув каби симириб, ўт кеча эмириб ўтди-ку!

Биринчи тўпни танкка, унинчи ва тўртинчи тўпларни бронланганлар ва транспортерларга қарши қўйди, иккинчисини резервда сақлади. Резервни солдатлар жон олиги дейишди. Умаров шунга қараб турди. Йилади-ю, маршал Жуковни ёдига тушди. У Жуковни бир неча бор кўрган, қўлидан мукофотлар қабул қилган, унинг қўмондонлигида шу ергача етиб келган эди... Благой жангида кейин у 76-дивизияга ўтди, икки тўпдан иборат взводнинг командири бўлди. Унга назар ташлаб юрган командири 76 миллиметрли тўп берди! Бу тўп жангда ҳар қандай танкнинг ҳам кули қиларди. Елна шаҳри учун бўлган жангда взвод катта иш кўрсатди. Жангчилар ўз командирларини севиб қолган эдилар. Елна жангида взвод учта танк ва бир неча бронемашина, уч пиёдалар тирилларни яксон қилди. Бир совет солдатини бўлса ҳам дивизияда катта иш кўрсатди. Биринчи марта қўмондонлигининг эътиборига тушди. Командир жангчилар қатори «Жасурлиги учун» медали билан мукофотланди. 76-дивизиянинг 80-артиллерия полки командири уни 1-батареяга командир қилиб тайинлади. Эртасиги куни партияга аъзо қилиб олишди. Ғурраб бергач аризаси қўйди. Могилев учун у коммунист бўлиб жангга кирди. Бу ерда шахсий қаҳрамонлик кўрсатди. Иккинчи даражали Улуғ Ватан уруши ордени билан мукофотланди. Минск жангида батареяси қаҳрамонлик кўрсатди, у яна иккинчи даражали Улуғ Ватан уруши ордени билан мукофотланди. Чиқишлар мана шундан бошланди. Бугун Ватан учун мана кўнгилчанлигини бир енгиллар, ўч гирдобига соладиган кечалар, бугун лардан бир Ковел шаҳрини озод қилиш ва Ғарбий Буг дарёсини кечиб ўтиш бўлди. Улар етиб келгунларича машҳур Ковпак партизанлари озод қилган эдилар. Партизанлар шаҳарни Умаров батареясига топширди ва шаҳарни жанг қилиб илгарилаб кетди. Душманни Буг дарёсига қадар батарея қувиб борди, дарёнинг нариги томонидаги чекинаётган душман солдатларини ўраб олди ва янчиб ташлади. Бу жанг учун Умаров энг олий мукофот — Ленин ордени билан тақдирланди. У ҳозир негадир маршал Жуковнинг сўзларини хотирлади: «Берлинни ҳам бирга оламиз, шундай эмасми, а?»

Капитан ҳозир ана шуларни хаёлига келтирди. «Маршал ҳозир қаерда экан?» деб ўйлади. «Албатта, Берлинда». Батареянинг позициясидан ҳам хабардор бўлиши керак. Ахир бу позиция ҳазилакам эмас-да! Бутун бир армия, -Гитлернинг суянган йиғрикчилари қопқонда. Уларнинг ботгасини ҳам чиқариб юбормаслик керак. Бу муҳим топшириқ фақат 1-батареяга топширилган эди. У ана шу етган ошиқчанликни қилди. Душманнинг муҳокама қилиб чиқди.

Архипенко душманнинг айғоқчиларидан бирини тутиб келди. Маълум бўлишича, ССчилар уз колонналарини бир неча группаларга бўлган, ёнлама ҳужум билан ёриб чиқиб кетишга қарор қилган эдилар. «Тил» айтган гаплар тўғри чиқди. Душман бирданига ҳужумга ўтди. Умаров батареяларига буйруқ бермади. Тўртала батареяда ҳам жангчилар жон-жаҳди билан бостириб келаётган душманга Умаровнинг мунособатидан ҳайратда эдилар. Бирдан шовқин кўтариб юборишди. «Командир нима қиляпти, ўт очишга рухсат берсин». Капитан ҳамон жим эди, пулемётларнинг дўриллаши бориб, пиёдалар масофани санарди. Ниҳоят, эллик метр қолганда команда берди — «Ўт очинг, йигитлар!» Йигитлар руҳланишди ва жангга кириб кетишди. Бир ғала-ғовур бошланди. Бу асосий зарбани қабул қилаётган тўп эди. Шиддат билан бостириб келаётган «Тигр» биринчи тўпнинг ўқи билан ёниб кетди, учинчи тўп билан тўртинчи тўп икки бронемашинани «ер тишлатди». Бирдан тўплар жимиб қолди. Умаров отилиб тўплар ёнига борди. Сержант Эсенов, наводчик Липский халок бўлган, тўп ўлаётганда қайтарди, кечаётган Виктор Попов ҳам халок бўлди. Аммо батарея буларни душманга билдирмаслик керак эди. Фашистлар кечгача уч марта ҳужум қилдилар. Аммо ҳамма ҳужумлар барбод бўлди. Душманнинг силласи қуриди. Солдатлари ваҳимага тушиб қолишди. Умаров батареяси уларни парокандa қилиб юборди.

Батарея командири ҳамон асосий тўп ёнидан кетмас, душман ҳаракатини кузатар, унинг танкларини, қурол-аслаҳа ортилган машиналарини мўлжалга олиб, порлатиб турарди. Бир неча дақиқадан сўнг икки яшил ракета учди. Бу асосий кучлар етиб келганидан далолат эди.

Бу шиддатли жанг Берлин штурмига нуқта қўйди. Шаҳар таслим бўлди. Совет Иттифоқи маршали Г. К. Жуков Висла бўйида жанговарлик ва маҳоратлари қаҳрамонлари Берлинни штурм қилган армиялар қўшинларини қабул қилди. Навбат бизнинг қаҳрамонимизга келди. Маршал унинг кўксига иккинчи Ленин ордени билан Олтин Юлдуз медалини тақар экан, «Ғалаба муборак бўлсин, йигит!» деди, ва 1-батареяга қараб мурожаат қилди: «Вилгельмштрадт тош йўли жанги сизнинг шиддатли жангингиз ва ғалабангиз Ватан уруши тарихида абадий қолади. 1-батареяга шон-шарафлар бўлсин!»

Тошкентга қолган ўртоқлари хаёлига келмади дейсизми. Келди, ўйнаб ўсган болалари уйи, Октепа, «Қизил Ўзбекистон» колхози, болалар уйида бирга ўсган ўртоқлари, меҳрибон тарбиячиси Олим ака... Ленин техникуми, Паркент мактаби, муаллим дўстлари, ҳамма-ҳаммаси кўз ўнгидан сафи тортиб ўтди-ю, кўнгли ўзини тутолмади. Ғалаба! Ахир шу кунлар учун қанча ўртоқлари қурбон бўлди. Жонини ўйламай курашдилар. Урушда ҳам сира қўрқмаган Умаров бу тантанада ахир кўз ёшларини тутолмади. Ватанида фронтда қолиб кетган синглиси... Бироқ, бу орзу дарров бўлиб қолмади, анча кейин, 1945 йилнинг сентябрида юз берди. Болалар уйига, муаллимларининг олдига ўзи, Ўртоқлари қучоғига кўкраги ярқираб кириб келди у.

Бу суҳбатлар ана шунда бўлган эди...

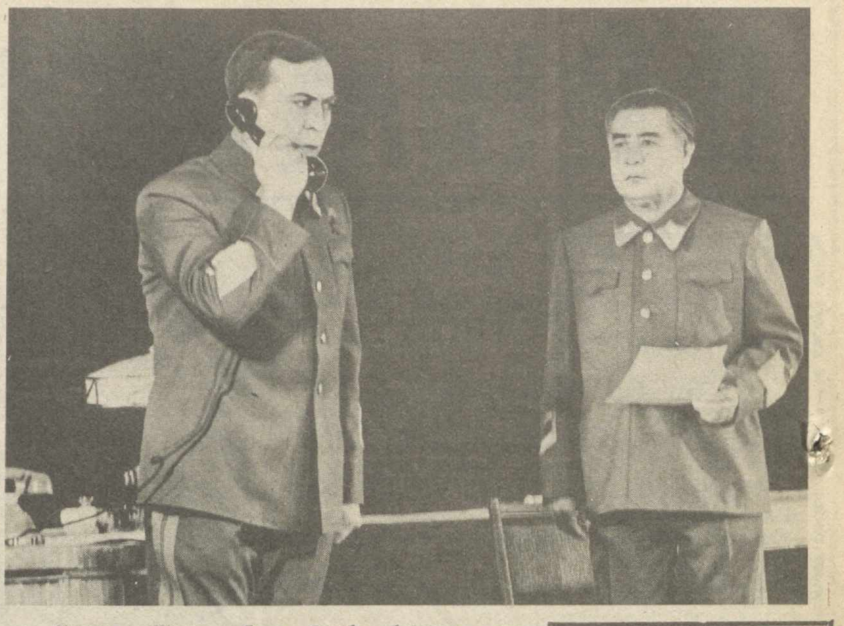

Маршал Жуков... Буюк Ғалаба байрами арафасида Ҳамза номли Ўзбек Давлат академик драма театри коллективи шу тарихий сиймо ҳақидаги «Маршал Жуков» асарини томошабинларга армуғон этди.

Украина адиби И. Рачадавнинг ушбу пьесасини режиссёр С. Капрелов саҳналаштирган. Асардаги асосий ролларни театрнинг етакчи санъаткорлари ижро этишмоқда.

Суратда: шу асардан бир кўриниш. Маршал Жуков ролида — Ё. Аҳмедов, Шапошников ролида — Т. Орипов.

С. МАҲКАМОВ фотоси.

ХАЛҚНИНГ ШОНЛИ ҚИЗЛАРИ

С. Айний номидаги Бухоро область музикали драма ва комедия театрининг артисти Муаззам Омонова бу ракси алоҳида маҳорат билан ижро этди. Ўзбекистон артистлари группаси билан фронтга бориб, у ерда бергам концертлари ёдига тушди. С. Орджоникидзе номидаги Бухоро давлат педагогика институтининг студентлари кексаларга узоқ қарсак чалдилар.

Институтдаги адабий тематик кечанинг фахрий меҳмонлари орасида бошқа таниқли аёллар — Улуғ Ватан уруши ветеранлари ҳам бор эди. Муттарама Санджонова, Санъа Рўзиева, Муаззам Омоновалар ўқувчилар ва меҳнаткашларнинг ҳузурида тез-тез бўлиб, уруш даврида жангчилар бир-бирларини қандай қилиб берардилар. (ЎзТАГ).

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ОТЧОПАР ЧОРЛАЙДИ

Эртага Тошкент отчопари ҳар қачонгидан гавжумлашади. Бу ерда Улуғ Ватан урушида совет халқи эришган Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган ҳарбий-бадиий спорт байрами ўтказилади. Шу муносабат билан мухбиримиз ҳарбий-бадиий спорт байрами ўтказиш бўйича бадиий раҳбар Ю. ЕГОРОВ билан учрашиб, отчопарда ўтказиладиган тантаналар ҳақида гапириб беришни сўради.

— Республика иттифоқнинг йирик спорт базаси байрамона безатилган. Алвонлар, транспарантлар, плакатлар, байроқлар, турли расмлар Буюк Ғалаба муносиб инсонларни кутмоқда... қўлидаги жанговар жангчиларни улуғлаб турибди.

Маълумки, Буюк Ғалабага бағишланган спорт байрамларини анъанавий ўтказиб келмоқда. Театрлаштирилган манзаралар ҳарбий тарихга оид бўлиб, ҳарбий-бадиий спорт байрамида ҳам фидо қилган юртдошларимизнинг порлоқ сиймоси, фронт ортида бутун кучларини Ғалабани мустаҳкамлашга сарфлаган меҳнат аҳли мадҳ этилади. Томошалар уруш ва меҳнат ветеранларининг ҳамди сўзлари билан муштарак қилинади.

Тантанавий Қизил Байроқ ордени Туркистон Ҳарбий Округининг қўшинлари бошлаб берадилар. Улар турли-туман байроқлар ҳамда шакллар ясашади, енгил техника машқлари бажаришади. Суронли уруш йилларида шонли Совет Армияси кўрсатган жасорат, рейхстаг устига ўрнатилган Ғалаба байроғи саҳналари унутилмас тарзда томошабинлар билан жанговар ғамхўрлик этадилар. Жаҳонли онлар томошабинларга йўқ йўққа гавдаланади. Театрлаштирилган композициялар Қизил Армия... Д. Шостакович, Э. Александров ва совет композиторларининг музикалари жозиба бахш этади.

Байрамда шунингдек, спортчиларнинг кўргазмали чиқишлари уюштирилади. ДОСААФчилар спортнинг ҳарбий-техник турлари бўйича маҳоратларини намойиш қиладилар. Парашютчилар сакрашади, автопойга бахсларининг чиқишлари ва мотоспортчиларнинг моҳирлик бўйича кутилмоқда.

Х. ҚОСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг ОНКОЛОГИЯ ВА РАДИОЛОГИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ вакант вазифаларга КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

лаборатория мудири: эпидемиология ва рак профилактикаси (фан доктори ёки фан кандидати);

лаборатория катта илмий ходимлари (фан кандидатлари): эпидемиология ва рак профилактикаси (2 ўрин), шишлар патоморфологияси, радиология;

лаборатория кичик илмий ходимлари: эпидемиология ва рак профилактикаси (3), шишлар патоморфологияси, экспериментал химиотерапия.

Клиник ординатурага онкология ихтисоси бўйича (2).

Мақсадли аспирантурага онкология ихтисоси бўйича.

Конкурс муддати — 26 МАЙГАЧА

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700095, Тошкент шаҳри, Фаробий кўчаси, 383-уй.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг МИКРОБИОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ вакант вазифаларга КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Лаборатория кичик илмий ходимлари: вирусология (вирусология ихтисоси бўйича), микроорганизмлар цитологияси (микробиология ихтисоси бўйича).

Конкурс муддати — 18 майгача.

Ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилсин: 700143, Тошкент шаҳри, 143-алоқа бўлими, Академиклар шаҳарчаси.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА 9/V да Байрам концерти, 10/V да Фирдавсийнинг асари (12.00), Икки дил достони (19.30).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА 8/V да Маршал Жуков, 9/V да Маршал Жуков, 10/V да Зебуннисо.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш инженерлари институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари ирригация ва мелиорация факультети кафедраси мудири, доцент Л. И. Толиповага онаси

Нибол БОЙМУРОДОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг чет элларга эшиттиришлар редакцияси коллективи редактор К. Нурматовга отаси

Султон НУРМАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ФАКТЛАР... РАҚАМЛАР

● Ватан уруши йилларида Совет Қуролли Кучлари сафида 13 мингдан ортиқ ўзбекистонлик... фронтга 20 процентини берди.

● 1945 йил бошларига келиб мамлакат Қуролли Кучларида 3 миллион 325 минг коммунист — партия бутун составининг деярли 60 проценти бор эди.

● 1941 йилнинг июлидан декабригача мамлакатнинг ғарбий районларига 2593 корхона, шу жумладан 1523 йирик корхона эвакуация қилинган.

● 1941 йил охирларига келиб Ўзбекистонда 300 завод ва фабрика Қизил Армия учун қурол-ароғ, ўқ-дори ва ҳимоя воситалари чиқара бошлади.

● Урушнинг дастлабки кунлариданоқ душман Қизил Армияни катта қаршиликка дуч келди. Ватанинг ўрталарида гитлерчилар юз минг солдат ва офицерлардан, 1284 самолёт ва танкларнинг ярмидан кўпроғидан ажралди.

● Москва остоналарида душманнинг 38 дивизияси тор-мор этилди. Курск жанги давомида совет қўшинлари душманнинг 30 дивизиясини тор-мор этди.

● Уруш йилларида жанговар алоҳида жасорат кўрсатган 120 минг киши орден ва медаллар билан тақдирланди. 282 киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди.

— ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ—БАЙРОҒИМИЗ —

БУРЧГА САДОҚАТ

Ғалаба онлари биздан узоқлашган сайин гитлерчи тор-мор этилган қанча совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари жасоратининг улуғворлиги ва тарихий аҳамияти тобора ёрқинроқ намоён бўлмоқда. Турли миллат фарзандлари кураш майдонида ҳимоя қилгандек, кураш майдони ўзбекистонлик лар ҳам мардона жанг қилдилар, оммавий қаҳрамонлик кўрсатдилар, она-Ватанга чексиз садоқат намуналарини кўрсатдилар.

Ватанимиз пойтахти Москвани босқинчилардан қаҳрамонона ҳимоя қилишда иштирок этган машҳур 316-Панфилов дивизиясида сафдош ўзбеклар ҳам жанг қилдилар. Москва ҳимоячиларидан Дубосеково остонасидаги қаҳрамонликни халқимиз ҳалқаро жангчилар билан ҳотирлайдилар. «Россия беповён, чекинишга жой йўқ, — орқимизда — Москва». Политрук Василий Клочковнинг шу машҳур сўзларини, қаҳрамонликнинг ҳаммаси ва йилдларини кўрсатдилар ва ҳалок бўлган жангчилар орасида лейтенант Тўйчи Одилов ҳам бор эди. Ҳозир Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида ишлаётган Одилов Панфилов дивизиясида взводга командирлик қилган эди. Волоколамск шоссесида у бир кун ичида душманнинг бир кечада ва бир олмача бирга айни вақтда Октябрь революцияси номли Тошкент текстиль комбинатининг заводи ишчиси Олимжон Маллаев, Калинин районлини оддий колхозчи Кенжетай Косимбоевлар ҳам мардона жанг қилдилар. Уларнинг биринчиси душманга қарши курашда кўрсатган қаҳрамонлиги учун Ленин ордени, Олтин Юлдуз, Александр Невский, иккинчиси биринчи даража Ватан уруши ордени билан мукофотланди.

Кичик лейтенант И. Вдовенко командирлик қилган саккиз разведкачи ҳалқа миллат фарзандлари қилган. Мирза Пўлатов Днепр дарёси кечишда кўрсатган жасорати учун Совет Иттифоқи Қаҳрамонлигига тавсия қилинган эди. Эвазига Днепрнинг нариги қирғоғига ўтганлардан кейин ҳам унутилмас, ҳамма вақт унинг қўмондонлигида душман колоннаси томон йўналтирди. Днепр Ҳожи Муҳаммад Зиявиддинов Днепрнинг нариги қирғоғидан хонгалан ёзилган ва Командир Днепр оламига деб жангга кирганди. Унинг қаҳрамонликлари СССР Олий Совети Президиумининг 1944 йил 19 мартдаги Фармонига биноан унга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Қаҳрамонимиз Тошкентдан Болтабоев шонли жанговар йўлини босиб ўтди. У 1939 йили Қизил Армия сафига чақирилган эди. Бу ерда ҳам гвардиячилик, зенитчиликни ва қаҳрамонликни кўрсатди. Улуғ Ватан уруши фронтида тайёр бўлиб тайёр бўлиб қайтди. Кавказдан Пруссиягача борди. Уч марта яраланди, аммо даволаниб, госпиталдан турли урушнинг олдинги жангларида яна жангда марраларига жўнаб кетарди. 1942 йили Воронеж фронтида ҳаракатдаги армияда кичик лейтенант Болтабоев биринчи жанглардаёқ аскарлари... учун биринчи даража Ватан уруши, Қизил Юлдуз орденлари, бир қатор медаллар билан тақдирланди. Урушдан кейин ҳам кўп ерларни озод қилганлиги ва марказда ҳарбий маҳорат... Тоҳир ҳалқадан хизмат кўрсатган... учун бир қатор... Ленин ордени ва Олтин Юлдуз қўшилди.

Сталинград жангларида Ижро этилган жасорат... Ўзбекистонликлар қаҳрамонликни кўрсатдилар. Достлик ва биродарлик, ўзбекистонликлар рус, украин, белорус, Янги Узумчиқдаги... Днестр... Аммо Ҳабаров... ўз фарзандларидан 21 армия ва Жанубий Ғарбий фронтнинг 3-гвардиячи армиясигача 94-алоҳида ўқчи бригада солдат ва командирларнинг асосий кўпчилигини ҳамюртларимиз эди. Улар туман учун юзлаб душман қишлоқ ва посёлкаларни, Серафимович, Калач, Глубокий, Шахтерский, Перовский, Тормосин, Тацинская, Морозовск каби станцияларни, Ельнинск... Тарасовка, Ильинка станцияларини, Морозовск каби станцияларни озод қилди. Совет... жанглар... эса бу ерда 7 миллат фарзандларидан ташкил топган эди.

Ўзбекистонлик жангчилар Волга дарёси қирғоқларида Клетская дарёсидан турли хил... ҳаловат бу ерда... Ўзбекистон... айниқса... Клетская... аъзолари... Ст-ро-Клетскаги колхозчи ва ишчилар хонадонини фронтдан анча узоқда бўлган узлуксиз ўтилди. Берлинга гўзаль и Берлин. Хуржи бу ерда ҳам энг ўзбек тарихида қайтадан ҳам Ўзбекистон... Улар бизга бу ерда Ўзбекистон йиллари давомида Ўзбекистон, қўшинга ва фронтга бу йиллари... гвардиячилик сафида жанг қилган...

Яна бир мисол. 1971 йилнинг 12 октябрида Польшанинг Варшава шаҳридан хабар берилдики, Шецин воеводлигидаги Голенюв шаҳрига тушган йилларида ҳалок бўлган 9 минг жангчи хотирасига ёдгорлик ўрнатилди. Ёдгорлик бўлиб ўтди. Бу ерда 1945 йилда бир неча ой олдин Совет Армияси Польша ерини босқинчилардан озод этиш жанглари олиб бориши даврида унинг инсонларидан кўпи оғрида ўз бағрига олган... Ёдгорлик «1945 йил мартида ўз кўкраги билан немис доти амбразурасини тўсган сержант Султонов...» — деб ёзилган.

Урушда қандай... армиялар... ҳамма... Ватан уруши... ва қаҳрамон... Жаловонини Берлингача олиб борди. Файзулла Норхўжаев, Абдулла Раҳмонов, Рафик Ҳакимов, Ҳ. Жаҳонгиров бошчилигида... Ахлақ ва... артиллерия полки, 26-ўқчилар дивизияси 1008-ўқчилар полки кўрсатган жасоратлари учун... Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига...

Иттифоқи Қаҳрамони Мамадали Топиболдиевларнинг номи маълум ва машҳурдир. Коммунистик районидаги ўрта мактаб, Андижон вилоятидаги қишлоқ Қурбон Андақулов истиқомат қилади. Халқимиз партизанлари бу ерда Азизахон Қаландарова, Розияхон Иброҳимова, Собирова, Мажидовалар ва бошқа кўплаб ўзбекистонлик аёллар шон-шарафлар билан тилга олади.

Украина, Белоруссиядаги тарихий жанглар. Польша, Болгария, Чехословакияни озод этиш, Будапешт, Берлин, Вена штурмидан ҳам ўзбекистон халқлари фронт ортида Ғалаба ҳамиятларимиз ва мардлик кўрсатиб доврўғ қозондилар.

Улуғ Ватан уруши йилларида Туркистон ҳарбий округи, жумладан Ўзбекистонда ташкил этилган 17 ўқчи гвардиячи, 288 ва 194-ўқчи дивизиялар ва бошқа ҳарбий қисмлар, бирлашмалар шахсий составини намунали хизмати туфайли ўз олдига қўйилган вазифаларни шараф билан бажардилар. 194-ўқчи дивизия шонли жангчиларни шарафига Калуга областининг Бухловка шаҳри ва Кондрово шаҳрида ёдгорлик қўйилиб тарихий қилиб қуйилган.

Шуниси қувонарлики, ўзбекистонликлар жангчиларнинг Буюк Ғалаба қўшган ҳиссаси фақат фашизмга қарши кураш қилиш билан чекланмади. Улар фронтларда совет қўшини, фронт орқасининг мустаҳкам бўлишни, фронт учун... резерв тайёрлашда ҳам ўз қаҳрамонлиги билан муносиб ҳисса қўшдилар.

С. ОХУНЖОНОВ, генерал-лейтенант, Ўзбекистон ССР Гражданлар мудофаа штабининг бошлиғи.

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда ҳаво ўзгариб туради. Қашқадарё, Сурхондарё областлари, Фарғона водийсида ва Тошкент областининг тоғли районларида қисқа муддатли ёмғир ёғади. Тошкент, Самарқанд, Сирдарё, Жиззах областларида кечаси ёмғир ёғиши мумкин. Кундузи ёмғир бўлмайди. Бошқа жойларда ҳавонинг кучли ўзгариши кутилмайди. Шимоли-шарқдан шамол эсиб, секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 11-16, кундузи 22-27, баъзи жойларда 30 даражагача иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради. Кечаси ёмғир ёғади, кундузи ёмғир ёғмайди. Кундузи ёмғир бўлмайди. Шимоли-шарқдан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 13-15, кундузи 24-26 даража иссиқ бўлади.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

8 МАЙ, ЧОРШАНБА

МОСКВА-І. 9.00 — «Время». 9.40 — «Номаълум солдат». Бадиий фильм. 3-серия. 10.50 — «Эртага тонгда Ғалаба байрами». 11.30 — Янгиликлар. 13.55 — Информацион кўрсатув. 14.35 — Улуғ Ватан уруши йиллари қўшиқлари. 15.10 — Фильм-концерт. 17.25 Концерт. 17.55 — Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган тантанали мажлис. Танаффусда — «Время». 23.20 — «Мудаги жилолар».

МОСКВА-ІІ. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Телефильм. 9.35 — Тарих. 10.05 — «Онамларнинг мактаби». 10.35 — Кўрсатув. 11.05 — Янгиликлар. 11.25 — «Халқаро Қизил Крест куни». 11.25 — «Хунар-техника билим юртлари». 11.35 — «Улуғ Ватан урушида...» 11.55 — «Генерал Шубников корпуси». Бадиий фильм. 13.20 — «Вил ва уддала». 13.55 — Информацион кўрсатув. 14.50 — «Сатрлар ҳақида ишон қалби». 15.45 — Янгиликлар. 17.55 — Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган тантанали мажлис. Танаффусда — «Время». 23.20 — Янгиликлар.

ТОШКЕНТ-І. 10.00 — «Ахборот». 10.20 — Телефильм. 11.10 — Мусиқали фильм. 11.40 — «Хотира». 12.55 Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. 13.55 — Москва. Информацион кўрсатув. 17.15 — Хужжатли фильм. 17.25 — «Ахборот». 17.55 — Москва. Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган тантанали мажлис. Танаффусда — «Время». 23.20 — Янгиликлар.

ТОШКЕНТ-ІІ. 18.20 — Телефильм. 18.30 — Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. 19.00 — «Фильм солдатлари». Бадиий фильм. 3-серия. 20.20 — «Телевизор янгиликлари». 20.30 — Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. 21.30 — МОСКВА-ІІ.

РАДИО

8 МАЙ, ЧОРШАНБА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Шу кунинг жилолари. 9.30 — «Совет Ўзбекистони» одамлар, ишлар ва режалар». 11.15 — Буюк Ғалаба саҳифалари. 12.10 — Концерт. 12.45 — «Снег» тўлқини, ветеранлар. 13.00 — «Чорвадор». 13.55 — Москва. Информацион эшиттириш. 15.40 — Концерт. 16.00 — Болалар учун эшиттириш. 17.00 — Ўқувчилар учун эшиттириш. 17.55 — Москва. Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган тантанали мажлис.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700047, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53 16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.